

OSLOMET

OSLOMET

Frida Løvseth Markussen

**IVARETAKELSE AV ENSLIG
MINDREÅRIGE ASYLSØKERE**

- Et studie av profesjonelt arbeid ved et omsorgssenter

**Masteroppgave i Barnevern
OsloMet – storbyuniversitetet
Fakultet for samfunnsvitenskap**

Sammendrag

Formålet med masteroppgaven er å undersøke om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere fungerer til barnas beste. Det vil innebære å fokusere på rettslige føringer for profesjonelt arbeid, og hvordan beslutningsautonomien hos miljøarbeideren blir styrt av utviklingspsykologiske vurderinger. Det empiriske datamaterialet er innhentet fra seks miljøarbeidere ansatt ved et omsorgssenter, ved bruk av semistrukturerte intervju. Alle intervjuene ble foretatt individuelt, og er analysert ved hjelp av en induktiv tematisk analyse.

Abstract

The purpose of this thesis is to investigate whether care centers for unaccompanied asylum-seeking children, work for the benefit of the child. It will involve focusing on legal guidance for professional judgment and how decision-making autonomy of the environmental worker is governed by development psychological assessments. The empirical data is collected from six environmental workers from one care center in Norway, by conducting semi-structured interviews. All interviews were conducted individually and analyzed using an inductive thematic analysis.

Forord

Endelig ved målstreken! Dette har vært to krevende, men lærerike år. Arbeidet med masteroppgaven har vært utfordrende, med mye frustrasjon og feiling. Det føles godt å til slutt sitte med et ferdig resultat, og jeg er fornøyd med egen innsats. Jeg ønsker å takke alle som har bidratt til at jeg nå er i boks med masterprosjektet.

Først og fremst ønsker jeg å takke veilederen min, Asgeir Falch- Eriksen, for god veiledning og konstruktive tilbakemeldinger. Takk for at du har vært fleksibel med veiledning underveis, og for at du har hatt troa!

Stor takk til samboeren min for en enorm tålmodighet, hjelp og gode ord for å komme i mål. Sist med ikke minst- takk til venner og kollegaer som har vært der i en litt fraværende periode. Ser frem til å ta igjen tapt tid med alle sammen!

Innholdsfortegnelse

1.0. Innledning	1
1.1. Oppgavens tema	1
1.2. Hvem er enslige mindreårige asylsøkere	2
1.3. Hva er omsorgssenter- og hva gjør de?	2
1.4. Enslige mindreårige asylsøkere og deres rettigheter	3
2.0. Diskusjon av problemstilling og relevans for sosialt arbeid.....	4
3.0. Teoretisk rammeverk	5
3.1. Profesjonssosiologi – skjønnets komponenter	5
3.2. Rettslige skranker – barnets beste	6
3.3. Utviklingspsykologi til å styre beslutningsautonomien.....	7
4.0. Tidligere forskning	8
5.0. Metode og data	9
5.1. Kvalitativ metode.....	10
5.2. Semistrukturert intervju.....	10
5.3. Forskerens forforståelse	11
5.4. Intervjufasen	12
5.5. Forskningsetikk.....	14
5.6. Analyse	14
5.6.1. Tematisk Analyse.....	15
5.6.1.2 Tematisk analyses 6 faser.....	15
7.0 Referanseliste	16

1.0. Innledning

Hvert år kommer det asylsøkende barn alene til Norge. Dette er barn under 18 år, uten myndige omsorgspersoner, og som det offentlige har et særskilt ansvar for å yte omsorgen for. Antall enslige mindreårige asylsøkere er forskjellig fra år til år, og varierer som følge av endringer i norsk asylpolitikk. Det at barna kommer alene, og at de ofte har en kulturell bakgrunn som er svært ulik den norske, gjør at mindreårige asylsøkere utgjør en spesiell gruppe på nettopp det offentliges myndighetsutøvelse innen omsorg.

Temaet for mastergradsprosjektet er enslige mindreårige asylsøkere som bor på omsorgssenter. Ved slike sentre er det å forvente at det er svært mange utfordringer, som setter sosialt arbeid og miljøarbeid på prøve. I dette masterprosjektet vil jeg problematisere om barna blir ivaretatt profesjonelt ved omsorgssentre kort tid etter ankomst til Norge. Dette vil innebære å særlig fokusere på rettslige føringer for skjønnnet på den ene siden (barns rettigheter), og hvordan beslutningsautonomien hos miljøarbeideren blir styrt av elementære utviklingspsykologiske vurderinger på den andre siden. Forskningens teoretiske utgangspunkt er profesjonssosiologi med særlig utgangspunkt i profesjonelt skjønn, skjønnets rammer og skjønnsutøvelse. Det empiriske nedslagsfeltet er ett omsorgssenter, og studere skjønn gjennom analyse av intervju- og observasjonsdata og dokumentdata (lovforarbeider, styringsdokumenter mm.).

1.1. Oppgavens tema

Antallet enslige mindreårige asylsøkere som kommer til Norge har økt de siste årene. Som følge av store kriser som bringer mennesker på flukt, var tallet spesielt høyt i 2015. Statistikken viser 5480 ankomster av enslige mindreårige i 2015, opp mot 191 barn i 2017 (Bufdir: 2018). Det er å forvente at en slik bølge av asylsøkere vil komme igjen, og det er derfor viktig å sikre den samme kvaliteten i mottakssystemet uavhengig av mengde barn som ankommer Norge. Overgangen fra å være på flukt, til å tilpasse seg en ny tilværelse i Norge er en stor overgang for enslige mindreårige asylsøkere, som har liten eller ingen kjennskap til norsk kultur eller språk.

Gjennom studiet søkes det å avdekke hvordan omsorgssentrene opptrer i forhold til tid og tidspress, integrering, barnets stemme, atferd, oppbygging av relasjoner og mangfold.

Gjennom å ta utgangspunkt i barnets menneskerettigheter står også prosjektets teoritilfang solid plantet i barnets rett på respekt for sitt menneskeverd.

1.2. Hvem er enslige mindreårige asylsøkere

Enslige mindreårige asylsøkere er barn og unge under 18 år som kommer til Norge, uten foreldre eller andre med foreldreansvar. De kommer derfor uten personer som gir dem omsorg, veiledning og beskyttelse, og er derfor en sårbar gruppe. I tillegg har de fleste erfart farlige konflikter, opplevd tap, savn, sorg og traumer i sitt hjemland, eller på reisen til Norge. Flertallet av enslige mindreårige i 2017 har sin opprinnelse fra Afghanistan, Eritrea og Syria. Andelen enslige mindreårige fra Afghanistan har sunket kraftig siden 2015 med 65% til 23% i 2017. Flertallet av antall registrerte barn er gutter under 15 år (Bufdir: 2018).

Ved ankomst til Norge møter de et fremmed land, med fremmed språk, kultur og tradisjoner. De har da et umiddelbart behov for, og rett på, trygghet og god omsorg. Denne gruppen barn trenger trygge oppvekstvilkår for å kunne utvikle seg videre mot selvstendige voksne. Barna blir ofte av praktiske grunner samlokalisert i begynnerfasen ved ankomst på omsorgssenteret. Dette medfører en følelse av fellesskap, og de utvikler omsorg for hverandre i kraft av å være enslig mindreårig. Det er likevel avgjørende for tjenesteutvikling og praksis at hvert enkelt barn mottar en form for omsorg og veiledning som er til deres eget beste. Dette innebærer et institusjonskrav om at individuelle forskjeller må respekteres i praksis (Eide, 2013, 15-19).

1.3. Hva er omsorgssenter- og hva gjør de?

Ved ankomst til Norge blir de enslige mindreårige først plassert i transittmottak i Oslo, hvor det blir tatt helsesjekk og alderstest. Etter dette blir barna vurdert og plassert på omsorgssenter, i mottak eller asylmottak. Statlig barnevern skal, ifølge barnevernloven §5A, gi alle enslige mindreårige asylsøkere under 15 år tilbud om opphold på et omsorgssenter. Barna som er over 15 år blir plassert i egne mottak, eller i egne avdelinger for enslige mindreårige som er samlokalisert med ordinære asylmottak. På disse mottakene har utlendingsdirektoratet (UDI) ansvaret (Eide, 2013, 18-20).

På omsorgssenteret skal barna få nødvendig omsorg og trygghet, samt tilbud om skole, fritidsaktiviteter og helsetjenester. Sentrene skal ha et likeverdig tilbud, som gis til andre barn

under ivaretagelse av barnevernet. De har derfor krav om å gi samme kvalitet på tilbudet, når det gjelder barnas tilsyn, fritid, og rettigheter under oppholdet. Dette er et ansvar som ligger hos miljøpersonalet på sentrene. Målet er å bosette barn og unge, uansett alder, i en kommune innen 3 måneder etter innvilget opphold. En viktig begrunnelse for rask bosetting er å gi barna muligheten til en stabil hverdag (Eide, 2013, 18-21). Etter bvl. §5A-2 skal barn på omsorgssentre få god omsorg og trygghet. Omsorgssenteret skal utøve den omsorgen for barnet som er normalt ellers følger av foreldrenes plikter etter lov om barn og foreldre av 8 april 1981 (Stang, 2013, 144-148).

Som et verktøy for å ivareta det individuelle barnet brukes en kartleggings- og oppfølgingsplan (KOPP) i startfasen av oppholdet. Barnet blir kartlagt så det får god individuell oppfølging og tilpasning, og for å sikre en god bosetting. Kartleggings- og oppfølgingsplanen er inndelt i definerte fokusområdet som er sentralt for barnets utvikling i fortid, nåtid og fremtid, samt barnets egne tanker og ønske om blant annet spesifikke behov i hverdagen (Bufdir: 2018).

1.4. Enslige mindreårige asylsøkere og deres rettigheter

I dette prosjektet vil Grunnloven (Grl) §104 være i fokus, og gi prosjektet en analytisk ramme. Grl § 104 inkluderer barnets rett til vern av ens integritet, rett til at beslutninger er til deres eget beste, rett til å bli hørt, og retten til å fortrinnsvis vokse opp i egen familie (Grunnloven, 1814, §104). Grunnloven er den øverste rettskilden i Norge, og § 104 er integrert som en syntese av Barnekonvensjonen.

Medbestemmelse og brukermedvirkning er viktig i arbeid med enslige mindreårige asylsøkere. De skal bli hørt i saker som angår dem, og de skal ha mulighet til å påvirke sin egen hverdag. Det er en rett og et lovkrav de har, i henhold til Grunnloven §104.

Medbestemmelse kan være et uklart definert begrep, men det er knyttet til menneskerettighetene om å ta ansvar for eget liv. Barnets skal kunne uttale seg om forhold som er vesentlige for dem, og disse meningene skal tillegges vekt. Det kan omhandle enkle ting som middagsønsker, ønsker om å delta på en bestemt fritidsaktivitet, eller ønske om fremtidig bosetting. Det blir miljøpersonalets oppgave å inkludere barna i sin egen hverdag,

da de muligens ikke har kunnskap om hvilke muligheter de har til å påvirke. Barnet har rett på informasjon om hva som skjer i deres liv, og hva som blir bestemt. Samtidig er det slik av miljøpersonalet på omsorgssenteret eller voksne generelt har et større ansvar, og må derfor vurdere hvordan man skal forholde seg til barnets meninger (Kvelling, 2008, 29-33).

Enslige mindreåriges omsorg skal vurderes etter barnets beste, og derfor er det hensiktsmessig å avklare hvilken betydning dette prinsippet har ved omsorgsutøvelsen. FNs barnekonvensjon ble inkorporert i norsk rett i oktober 2003, og omtaler fokuset på barnets beste;

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn» (Barnekonvensjonen, 1989, art. 3).

Barnets står sentralt i statlige føringer på barns oppvekstbetingelser, som inkluderer beskyttelse av barnet. Barn kan i mange tilfeller være utsatt, på bakgrunn av at de blir sett på som mer umodne og hjelpeløse enn voksne. For mange kan det være lett å ta et valg på vegne av barnet, fordi man tenker at det er det beste. For at et barn på omsorgssenter skal kunne være aktiv deltaker i avgjørelser som omhandler eget liv, ligger ansvaret på miljøpersonalet. Det må tilrettelegges for at barnet får nødvendig informasjon, og at barnet i samtaler blir hørt i avgjørelser som legges frem (Kvelling, 2008, 29-30).

2.0. Diskusjon av problemstilling og relevans for sosialt arbeid

Enslige mindreårige er en gruppe barn som har hatt stor oppmerksomhet de siste årene, både politisk og faglig. De store ankomstene i 2015 skapte oppmerksomhet rundt flyktnings situasjonen og ivaretagelsen av de enslige mindreårige asylsøkerne. På bakgrunn av svingninger i ankomster, vil ivaretagelsen kunne svinge. Denne forskningen ønsker å bidra til å sikre lik ivaretagelse uansett pågang av barn. Det er et felt det er viktig med økt kunnskap rundt, med tanke på den sårbare gruppen barna er. Selv om man kan se tendenser til en ny faglig tenkning på feltet, er det fremdeles områder med manglende forskning. Mangelfull forskning og kunnskap på feltet kan medføre større usikkerhet i miljøarbeidet rundt barna. Enslige mindreårige er en gruppe barn som har et sterkt behov for omsorgsfulle og trygge

voksne, og dermed større krav til kompetente ansvarlige omsorgsutøvere. Miljøpersonalet er de som med sin kompetanse skal transformere norsk asylpolitikk til en god hverdag for barna. Tilstrekkelig og økt kompetanse er avgjørende for at barnevernet kan opprettholde en tillit til at de som har behov for hjelp, får den hjelpen de har krav på. Flere forsknings- og tilsynsrapporter har vist til at det er behov for økt kompetanse i tjenestene, og miljøarbeid med enslige mindreårige er et område (Bufdir: 2018).

I dette masterprosjektet vil det derfor i kappen bli reflektert over om barnas rettigheter kan sies å bli innfridd på omsorgssenteret. Artikkelen til denne kappen har som formål å besvare spørsmålet om sentrene fokuserer på barns rettigheter, og hvordan beslutningsautonomien blir styrt av elementære utviklingspsykologiske vurderinger.

3.0. Teoretisk rammeverk

I arbeid med enslige mindreårige asylsøkere vil profesjonell praksis være avgjørende for å gi barna en god hverdag. Fra profesjonssosiologien kan vi lære om grensedragninger mot barns rettigheter, og hvordan forholdet er til ulike grunntrekk ved barns psykososiale utvikling. Profesjonell praksis har to hovedkomponenter, skjønn (beslutningsautonomi), og skjønnets grenser. Utviklingspsykologi skal virke styrende for skjønnest beslutningsautonomi, og studiet av denne vil vurdere i hvilken grad utviklingslæren er representert i miljøarbeideres vurderinger. Barns rettigheter skal virke styrende for skjønnets grenser, og studiet av denne vil omhandle hvordan miljøarbeidere forholder seg til grensedragninger for beslutningsautonomien, slik den trekkes opp av Barnekonvensjonen og Grunnloven.

3.1. Profesjonssosiologi – skjønnets komponenter

Profesjonelt skjønn skal være et kjennetegn ved miljøarbeidere når de praktiserer. Det stilles krav til kunnskaps og vurderingsevne. Avgjørelser basert på skjønn skjer ofte når den profesjonelle må resonnerer seg frem til en avgjørelse på vegne av andre, som i mange tilfeller ikke selv kan løse problemet. Når miljøarbeideren utøver skjønn, om særskilte tilfeller, brukes resonneringen til å komme frem til en begrunnet konklusjon om hva som bør gjøres den gitte situasjonen. Loven åpner i stor grad for tolkning, og som profesjonell er det derfor viktig å

forstå seg selv som skjønnsutøver, for å ta riktige beslutninger (Befring, Frønes & Sørli, 2010, 51-53).

Skjønn kan ses på som en dømmekraft, for å skille forskjeller eller distinksjoner. Som miljøarbeider kan man i mange tilfeller havne i situasjoner der man må bruke sin dømmekraft for å løse utfordringer på en rettferdig måte for barnet. Da må miljøarbeideren være kompetent til å tolke situasjoner og normer på en god måte. Det vil oppstå situasjoner der det må tas valg av tiltak og løsninger som fremstår som mest hensiktsmessig for barnet. Vurderingen som tas skal baseres på solide faglige vurderinger, samtidig ligger det alltid en overordnet juridisk struktur, som man må holde seg innenfor i arbeidet. Den juridiske strukturen skal sikre enslige mindreåriges rettigheter og lovkrav, og man må stole på at miljøarbeiderne tar beslutninger deretter. En manglende mulighet for å utøve skjønn vil kunne medføre rettssikkerhetsproblemer ved at avgjørelsene i liten grad kunne blitt individuelt tilpasset (Befring, Frønes & Sørli, 2010, 51-53).

Retten regulerer praksiser på omsorgssentrene. Dette innebærer en rettsliggjøring av krav til distribusjon av sosiale goder og tjenester overfor enslige mindreårige asylsøkere. I arbeid med enslige mindreårige er det miljøarbeiderne som har dette ansvaret. I forhold til nettopp dette påpekes to normative utfordringer. Den første omhandler prinsippet om likebehandling og forutsigbarhet, og den andre viser til kontrollen av implementering av en lovgivers beslutning. Dette er en spenning mellom velferdsstatens krav om likebehandling, som empirisk har vist seg at like saker behandles ulikt, og ulike saker behandles likt. Det er ved skjønnsvurderinger miljøarbeidere kan komme frem til forskjellige handlinger i like saker, og dermed være årsak til ulikheter blant enslige mindreårige. Skjønn, sett sammen med utviklingspsykologien, understreker viktigheten av å se hvert barn i sin unikhhet, og ta hensyn til det individuelle barnet.

3.2. Rettslige skranker – barnets beste

Enslige mindreårige asylsøker ankommer Norge, som er en velferdsstat. Her impliseres det en rettsliggjøring av sosiale goder og tjenester, som også disse barna skal inkluderes i, og har krav på.

Alle avgjørelser som tas på vegne av barn skal være i samsvar med visse grunnleggende verdier eller idealer. Dette omhandler respekt for selve menneskeverdet, som respekt, vern om personlig integritet, likebehandling og forutsigbarhet. Barnekonvensjonen betrakter barn som selvstendige rettssubjekter, og har rettigheter deretter (Befring, Frønes & Sørli, 2010, 46-49). Begrepet “barnets beste” innebærer beskyttelse av barn, og bygger på at barn kan være særlig utsatt fordi de er mer inkompetente og forsvarsløse enn voksne. Ivaretagelse av prinsippet baseres på at man som miljøarbeider har en reell interesse for å la barn få påvirke viktige avgjørelser i deres liv som de har forutsetninger for å ta. Barns rettigheter er lovregulert for å sikre dem som individ og gruppe. Avgjørelser skal deretter tas for å ivareta det man oppfatter er barnets ønske, og hva man mener er barnets beste (Kvillo, 2008, 28-20).

3.3. Utviklingspsykologi til å styre beslutningsautonomien

Utviklingspsykologi handler om et menneskes utvikling og forandring gjennom livet. Fra man blir født går man gjennom ulike utviklingsprosesser, og utviklingen varer livet ut. Utvikling kan defineres som tidsbestemte endringer og kan betraktes som en tilpasningsprosess, fordi endringene gjør barnet gradvis mer selvstendig og uavhengig. Den utviklingen barnet går gjennom innebærer både biologiske og psykologiske forandringer. Den største utviklingen i menneskelivet skjer i løpet av barndommen. Barn har en medfødt evne til samspill med sitt sosiokulturelle miljø, og det er nettopp i en slik samhandlingskontekst barnet utvikles. For enslige mindreårige asylsøkere vil kanskje den viktigste delen av livet deres utviklingsmessig, foregå på flukt. Dette vil da for noen kunne være en forstyrrelse for deres utviklingspsykologi (Helgesen, 2006, 146-149).

Barn som flykter til et fremmed land, mister det som er kjent og trygt. Møtet med en ny kultur, nytt språk og en annerledes væremåte kan være med på å skape usikkerhet for barna, da den kulturelle, sosiale og mentale konteksten de har vokst opp i er endret. Enslige mindreårige opplever ulike typer flukt, og for noen vil perioden til de ankommer Norge være lengre enn for andre. Opplevelsen av flukt kan for de fleste barn være en risikofaktor, som kan gi økt sannsynlighet for skade eller sykdom. Alt som hindrer et barn i å få dekket sine grunnleggende behov innebærer en risiko. På flukt kan grunnleggende behov som mat, rene

klær og kjærlighet være fraværende for barna. Det kan også være opplevelsen av hendelser som truer barnets sosiale tillit og trygghet. Dette vet man er tilfelle for mange barn på omsorgssenter, da det kan ta tid før det dannes relasjoner og de knytter seg til miljøpersonalet som arbeider der. På den andre siden viser forskning at selv under tunge risikoforhold er det noen barn som klarer seg. Barn kan være utstyrt med sosiale egenskaper som kan være avgjørende beskyttelsesfaktorer som bidrar til økt motstandsdyktighet, og redusere effekten av risiko (Helgesen, 2006, 149-153). Et barn som blir bosatt på omsorgssenter er opp til 15 år, og helt frem til i 20-årsalderen forandrer de indre utviklingsprosessene seg nærmest kontinuerlig. Dette betyr at miljøarbeidere har en viktig deltakelse i disse forandringene, i en viktig periode i barnets liv (Helgesen, 2006, 184-185).

Som miljøarbeider har man ansvar for oppgaver og arbeidsprosesser som er knyttet til å vurdere og støtte opp om barns utvikling, og omsorgsbetingelser. Innholdet i kompetansen som trengs for å gjøre et best mulig arbeid vil endres over tid. Omgivelsene rundt et barn forandrer seg, vi får tilgang til ny teknologi og ny kunnskap om barns utvikling og behov (Bufdir: 2017).

4.0. Tidligere forskning

Enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssenter, sammenlignet med etnisk norske barn, er en gruppe som har større risiko for å utsettes for diskriminering og forskjellsbehandling. Dette kommer blant annet til syne når det gjelder ventetid, uforutsigbarhet, dårlige levekår, lav bemanning, fravær fra aktivitet og manglende oppfølging. Paulsen, Berg & Michelsen (2015) viser til at saker som omhandler barn som søker asyl prioriteres i mindre grad. Grunnen til denne nedprioriteringen handler om at de enslige mindreårige blir sett på som asylsøkere. Dette synet har konsekvenser for hvilken type oppfølging og omsorg barna får, i forhold til hva de har behov for. Funn viser også til at samfunnet aksepterer en lavere standard for de enslige mindreårige asylsøkerne, fremfor andre barn. Dette tydeliggjør behovet for et større fokus på barnas rettigheter, samt fokus på at barnevernet har det samme ansvaret for alle barn som oppholder seg i Norge. Barnevernet må derfor også benytte sin barnefaglige kompetanse

til å melde fra til ansvarlige myndigheter når vilkårene ikke gir tilfredsstillende forhold for barn. (Paulsen, Berg & Michelsen, 2015, 226-231)

Tidligere forskning på feltet har i stor grad lagt vekt på psykisk helse, og særlig da traumer. Dette av blant annet; Jakobsen, Meyer & Heir (2014), med «The mental health of unaccompanied refugee minors on arrival in the host country», Jensen, Skårdalsmo & Fjermestad (2014), med «Development of mental health problems - a follow-up study of unaccompanied refugee minors». Det legges da frem at 70% av den internasjonale litteraturen om barn på flukt primært handler om psykisk helse. Det argumenteres for at barn og unge som er alene på flukt er den mest sårbare og utsatte gruppen flyktninger, på bakgrunn av deres opplevelser, og liten støtte i form av omsorg under flukten. Forskningen viser at det blir tatt høyde for at barna har en bakgrunn som kan prege dem i den nye hverdagen på omsorgssenteret de ankommer.

I Berg & Tronstad (2015) sin levekårsundersøkelse for barn i asylsøkerfasen, fremheves det at enslige mindreårige har et behov for emosjonell og praktisk omsorg i hverdagen, men at omsorgssentre og asylmottak ivaretar disse behovene i ulik grad. Forskjeller i forhold til hvordan barna føler trygghet, og følelsen av å bli ivaretatt kommer og frem i studiet. På bakgrunn av dette, konkluderte de at det er nødvendig å sikre barnefaglig, flyktningfaglig og psykologisk kompetanse.

Skrådalsmo & Hernischfeger (2017) omtaler enslige mindreåriges og flyktningers egne opplevelser og erfaringer av livet på omsorgssenter, og deres råd til miljøarbeideren. Der kom det frem at barna ønsket hjelp, de ønsket forklaring på regler, ville ha forståelse for sin situasjon og sitt perspektiv, og ville bli ivaretatt.

5.0. Metode og data

Metode er det redskapet man bruker for å få den form for informasjon man trenger, redskapet i en undersøkelse. Metoden sier noe om hvorfor og hvordan man bør gå frem for å fremskaffe

seg kunnskap. Vi har ulike typer metoder, og blant disse kvantitativ metode og kvalitativ metode (Tjora, 2010, 36-31).

Utvelgelse av best egnet metode til dette masterprosjektet ble gjennomført på bakgrunn av prosjektets formål og problemstilling. Valget ble basert på flere faktorer som praktisk egnethet, og forekomst av aktuelle informanter i det aktuelle miljøet. På bakgrunn av at det er undersøkt mer intenst ved en organisasjonstype og informasjonen er innhentet fra et senter, er dette viktig å ha med seg i dataanalysen og resultatene. Svakheten med dette er at resultatene ikke kan generaliseres, og de er ikke sammenlignet med andre omsorgssentre. Styrken med prosjektet er at det er undersøkt dyptgående i den ene organisasjonen, og at resultatene kan tas med som en pekepinn til videre forskning.

5.1. Kvalitativ metode

Dette masterprosjektet har som formål å besvare hvordan miljøarbeiderne oppfatter enslige mindreåriges ivaretagelse på omsorgssenter. Det ble derfor valgt en kvalitativ forskningsmetode. I kvalitativ forskning ønsker forskeren å finne en mening i alt som blir sagt og gjort, og målet er å frembringe svar på hvordan omsorg utøves og oppleves. Denne metoden lar seg ikke tallfeste, og har mer fokus på mennesket bak informasjonen som blir sagt, fremfor hva en kvantitativ metode ville hatt (Dalland, 2015, s. 112).

5.2. Semistrukturert intervju

Innenfor kvalitativ metode finnes det ulike datageneringsmetoder. Den datageneringsmetoden som brukes i denne forskningen er semistrukturert intervju. I et strukturert intervju er spørsmålene nedskrevet på forhånd, som gir en trygghet på at det som er planlagt blir gjennomgått. Intervjumetoden legger til rette for at man kan få utdypet hvordan informantene redegjør for sine handlinger, og å forstå informantens perspektiv. Svakheten med denne type intervju er spørsmålene ikke kan tilpasses hver enkelt, da alle skal gjennom det samme. Det er allikevel åpenhet for å stille oppfølgingsspørsmål, og at informantene kan tilføre den informasjon de føler blir etterlatt.

Ved denne tilnærmingen vil jeg kunne tilegne meg ny kunnskap og forståelse gjennom intervju. Alle intervjuene foregikk individuelt, og hadde en varighet på 40-70 minutter. Møte med informantene ansikt til ansikt bidro til å trygge personen i situasjonen. Det bidro også til å skape en form for tillit underveis i intervjuet.

Målet med et semistrukturerte intervju er å skape en situasjon for en relativt fri samtale. Ved å legge opp til en avslappet stemning og romslig tidsramme får informanten tid til å reflektere mer rundt spørsmålene som stilles. Selv om vi ønsker fri samtale er det likevel utarbeidet en intervjuguide på forhånd, med bestemte tema. Alle informantene vil komme innom disse temaene i løpet av intervjuet. De utvalgte spørsmålene i intervjuguiden vil kunne fungere som en sjekklister, så man vet om man får inn data som forskningen dekker. Intervjuguiden er oppdelt i såkalte oppvarmingsspørsmål, hovedspørsmål, og en avsluttende del.

Hovedspørsmålene er inndelt i temaene: tid og tidspress, relasjon, atferd, integrering og sosialt nettverk, mangfold og barnets stemme. Mot slutten fikk de også spørsmål om organisasjonen og profesjonen, og om det var noe de ønsket å tilføye. En balanse mellom den uformelle følelsen, men også samtidig forholde seg til en viss struktur bidro til en god flyt i intervjuet (Tjora, 2010, 113-119).

5.3. Forskerens forforståelse

Min posisjon i barnevernsfeltet er forankret i erfaring fra praksis gjennom utdanningen som barnevernspedagog, samt masterutdanning i barnevern ved OsloMet. Praksisen foregikk på et omsorgssenter for enslige mindreårige asylsøkere, og det var da interessen for dette feltet ble vekket. Jeg har fra start vært klar over min forforståelse av mastergradens tema, og har så godt det er mulig ikke latt det påvirke forskningsprosessen. Det krever imidlertid en redegjørelse av egen forforståelse, antakelser om temaet og refleksjoner (Tanggaard, 2017, 82).

Denne forskningen har et utgangspunkt i profesjonell praksis og utviklingspsykologi. Målet er å redegjøre for hvordan de teoretiske tradisjonene ligger til grunn for arbeidet og omsorgen som utøves for de enslige mindreårige asylsøkerne. Det er viktig å være bevisst over at teoriene ikke skal styre forskningen, men samtidig være klar over at teorier og perspektiver

legger føringer for hva man legger vekt på i analysen. Det vil også ha en påvirkning på hvordan man velger å formulere intervjuguiden (Tjora, 2010, 23-27).

5.4. Intervjufasen

I planleggingsfasen skulle forskningsprosjektet opprinnelig fokusere på samtale med de enslige mindreårige bosatt på omsorgssenter. Dette på bakgrunn av manglende tidligere forskning med fokus på samtale med barna selv, og ikke bare miljøpersonale i arbeid med dem. Tidligere forskning har også et større fokus på miljøpersonalets tanker og følelser rundt arbeidet med enslig mindreårige asylsøkere enn barnas tanker og følelser rundt å skulle bli ivaretatt av profesjonelle omsorgsutøvere i et fremmed land.

Det ble opprettet kontakt med omsorgssenterets avdelingsleder, og gjort avtale med intervju av 6-8 barn bosatt på omsorgssenteret. Det forskningen skulle fokusere på var barnas egen opplevelse av ivaretagelse på omsorgssenteret.

Det ble tidlig utarbeidet en søknad til Norsk senter for Forskningsdata (NSD), for å kunne påbegynne forskningsprosessen. Søknaden ble godkjent, og det ble avtalt sted og tid for intervjuer med barna på omsorgssenteret. Da dette ble nærmere avtalt hadde det oppstått situasjoner som førte til at intervjuene av barna ikke lot seg gjøre. Det kom også frem at flere av barna mestret språk dårlig, og at omsorgssenteret ikke hadde personal med samme språklige bakgrunn som kunne hjelpe til, eller fast avtale med tolk. Den opprinnelige muligheten til å snakke med barna forsvant da de ikke hadde mulighet til å stille med tolk. Den påfølgende endringen av prosjektet kom som følge av at grunnleggende rett til å bli hørt, eller å kunne uttrykke seg neppe kan sies å være innfridd da barna ikke kan ses i stand til å gjennomføre en samtale uten at dette koordineres og planlegges. NSD ble så kontaktet for godkjenning til den nye vinklingen av prosjektet, men ga tilbakemelding på at det ikke var nødvendig med godkjenning, nå som barna var tatt ut av bildet.

Etter en ny runde med avtaler ble det gjennomført 6 intervju med miljøarbeidere som har ansvar for den daglige omsorgen for barn bosatt ved omsorgssenteret. Miljøarbeiderne jobbet på ulike avdelinger, og hadde derfor ulike erfaringer å meddele. Det var også et ønske om

telefonsamtale med to av avdelingslederne, men det lot seg ikke gjøre av praktiske grunner fra deres side.

Under intervjuene var opplevelsen av at informantene hadde svært ulike erfaringer og syn på hverdagen som omsorgsutøvere for enslige mindreårige asylsøkere. Intervjuprosedyren og spørsmålene var like under alle intervjuene. Det varierte hvor utfyllende informantene svarte. Fire av intervjuene ble gjennomført på omsorgssenteret der barna bor, mens de resterende ble gjennomført på kontoret der organisasjonen tilhører. Informantene møtte med en positiv innstilling til intervju, og virket som å svare gjennomtenkt og presist på de spørsmål som ble stilt. Etersom at alle satt igjen med følelsen av at intervjuguiden dekket godt over relevante områder, ble det ikke foretatt noen justeringer underveis. Miljøpersonalet var samarbeidsvillige og understreket viktigheten av forskning på feltet som omhandler enslige mindreårige, da også de synes det er manglende forskning fra tidligere. Resultatene fra intervjuene ses i sammenheng med barnas rettigheter og lovkrav, og hvordan det ivaretas. En stor del av omsorgsutøvelsen omhandler nettopp det å sørge for at barna får oppfylt sine rettigheter da mange selv ikke har kunnskap om lovkrav og deres rettigheter. Det er også innhentet organisasjonens overordnede institusjonsplan og en kartleggings- og oppfølgingsplan som omsorgssenteret skal fylle ut innen de tre første ukene etter at barnet har ankommet. Disse dokumentene var relevant i forhold til forståelse av datamaterialet som kom frem i forskningen.

Før hvert intervju ble det utdelt en samtykkeerklæring med beskrivelse av prosjektet informant skal delta i. Informantene måtte lese gjennom dette, for å så undertegne med sted, dato og signatur. De samtykket til at intervjuet ble tatt opp på lydopptaker, som et hjelpemiddel til transkriberingsprosessen. Lydopptakene bidro til at jeg lettere kunne konsentrere meg om deltakerne underveis i intervjuet, og samtidig vite at jeg fikk med meg alt som ble sagt.

Et viktig aspekt angående dette omhandler hvordan man håndterer data som samles inn, og spesielt hvis man benytter seg av opptak. Det var kun meg som forskningsansvarlig som hadde tilgang til lydopptakene, og de har til enhver tid vært innelåst når ikke det har vært

jobbet med dataene. Så fort masterprosjektet er ferdig, blir lydfilene slettet (Tjore, 2010, 83-85).

5.5. Forskningsetikk

Forskningsprosjektet skal overholde forskningsetiske retningslinjer inkludert personvern hensyn. Prosjektet skal gjennomgående ha en grunnleggende respekt for menneskene som står i sentrum. Dette betyr blant annet at de som intervjuer skal anonymiseres ved transkribering, og at ingen identifiserbare personopplysninger skal gjøres kjent. Opptakene av intervjuene vil låses inn inntil makulering ved prosjektets avslutning, og informantene skal informeres om prosjektet, samt prosjektets formål og metoder.

Informasjonen som gis skal bli forstått, noe som tilsier at det skal brukes tid på å forklare informantene om forskningen som skal gjennomføres. Alle informantene var inneforstått med informasjonen som omhandlet deres rettigheter før, underveis og etter intervjuet, og kravet til anonymitet. Anonymitet kan gi informantene en trygghet, og sikre mer ærlighet i intervjuene og at informasjonen de ga er mer et reelt bilde på situasjonen (Ringdal, 2012, s. 454-457).

Intervjuet ble så fort som mulig transkribert fra muntlig form til skriftlig form. Det ble gjort så nøye som jeg følte det var nødvendig. Informantene var fokuserte på de spørsmålene de ble stilt, og holdt seg stort sett alltid innenfor forhåndsbestemte temaene. Ved at det gjennomgående ble fulgt en intervjuguide var det oversiktlig å sammenligne informantenes svar, tanker og meninger.

Forskningsetikken handler først og fremst om at aldri noen skal komme til skade, verken før, underveis eller etter et intervju. Informantene ble informert om at de når som helst kunne avslutte intervjuet, eller velge å ikke svare på spørsmål. Hvis de skulle angre seg i ettertid fikk de også utdelt kontaktinformasjon, så de kunne ta kontakt hvis de ikke lengre ønske at deres datamateriale skulle inkluderes i forskningen (Tjora, 2010, 141-144).

5.6. Analyse

Forskningen har som mål å få økt kunnskap på området «Enslige mindreårige asylsøkere». I analyseprosessen jobber man fra data mot teori, og videre fra det teoretiske til det empiriske. Den største utfordringen i arbeidet med analysen er om man legger frem det som er mest

viktig, og om dataene faktisk besvarer problemstillingen (Tjora, 2010, 155-159), og det kan derfor være greit å anvende metoder for å få en systematisert oversikt over datamateriale som er samlet inn.

5.6.1. Tematisk Analyse

Analysen som er brukt i forskningen er tematisk analyse. Dette er en analyse som er mye brukt innenfor kvalitativ forskning, og den største fordel ved bruk av denne metoden er dens fleksibilitet. Tematisk analyse er en metode for å identifisere, analysere og rapportere mønstre (temaer) i datamaterialet. Ved sin teoretiske frihet er analyseformen et nyttig forskningsverktøy som kan gi en rik og detaljert, men likevel kompleks oversikt av data. Det er fulgt en stegvis oppskrift for å analysere på en måte som er teoretisk og metodologisk (Braun & Clarke, 2006, 78-85).

5.6.1.2 Tematisk analyses 6 faser

1. Bli kjent med datamaterialet: Dataene fra alle intervjuene ble grundig gjennomgått, og sammenlignet med hverandre. Materialet ble transkribert fra lydfil, og det ble laget en oversikt over materialets dybde og bredde. Desto fler ganger materialet ble gjennomgått, jo mer ble det tatt i bruk. Denne fasen er tidkrevende, men verdifull å ha gjennomgått nøye til resten av analyseprosessen.
2. Generering av innledende koder: Fase to begynner etter man er kjent med datamaterialet. Her ble det laget en oversikt over hva som peker seg ut og er mest interessant med materialet. Det kan blant annet være utsagn fra miljøpersonalet som går igjen hos flere, eller større ulikheter rundt et spørsmål. Fasen involverer de første kodene av materialet, som identifiserer kjennetegn og trekk.
3. Leting etter tema: Fase tre begynner når materialet har blitt kodet og sortert. I denne fasen ble analysen tatt til et bredere nivå av temaer, fremfor koder. De ulike kodene ble sortert under potensielle tema. Kodene, temaene og de ulike nivåene ble deretter vurdert og fasen ble avsluttet med en samling av ulike tema, og en følelse av betydningen av de individuelle temaene.
4. Gjennomgå temaer: Fase fire skal gjennomgå de allerede eksisterende temaene. Man vil her oppdage at noe vil falle bort, noe som ikke passer inn under samme tema eller at

materialet er for variert. Innholdet i samme tema skal henge sammen, og det skal være klare og identifiserbare skiller mellom temaene. Denne fasen involverer to faser av gjennomgang.

1: Alle de samlede utdragene fra hvert tema skal leses, og vurdere om de passer sammen i et sammenhengende mønster. 2: Validiteten til de ulike temaene skal vurderes i forhold til deres relasjon til materialet. I denne fasen ble temaene gjennomgått for å se om de virket i relasjon til hele materialet, og for å sikre at det ikke var noe relevant materiale som ble oversett.

5. Definerings og navngi temaer: Det tematiske kartet for materialet er ferdigstilt. På dette stadiet skal det defineres og avgrense om hvilke tema som skal presenteres i analysen, og analysere innholdet i dem. For hvert individuelt tema ble det skrevet en detaljert analyse. Samtidig som å identifisere spørsmålene som blir besvart, er det viktig å ta i betraktning hvordan det passer inn i det overordnede materialet. På slutten av denne fasen kan man definere hva temaene er og ikke. Leseren skal umiddelbart få en følelse av hva temaet handler om.

6. Produksjonen av oppgaven: Fase seks starter når man har et sett fullt av utarbeidede tema og involverer den siste analysen og skriving av rapporten. Oppgaven med å skrive en rapport omhandler å legge frem datamaterialet troverdig i forhold til forskningen. Det er viktig at analysen gir en konsis, sammenhengende, logisk og interessant redegjørelse av materialet (Braun & Clarke, 2006, 86-96).

7.0 Referanseliste

Barnekonvensjonen. (1989). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett:*

Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (LOV-1999-05-21-30). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra

<https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Befring, E., Frønes, I., & Sørli, M.A. (red.) (2010). *Sårbare unge. Nye perspektiver og tilnærminger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Berg, B & Tronstad, K, R. (red). (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

BLD (2012) *Arbeid med enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger – en håndbok for kommunene*, Oslo: Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Global/Aktuelt/Barnevern/Kompetansebehov%20i%20barnevernstjenesten_innspillsrunde.pdf

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra:
https://www.bufdir.no/Barnevern/enslige_mindrearige_asylsokere_og_flyktninger/Omsorgssett/

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving*. (5. utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Eide, K. (Red). (2013). *Barn på flukt: Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Helgesen, L., A. (2011). *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Jakobsen, M., Meyer, D., & Heir, T. (2014). The mental health of unaccompanied refugee minors on arrival in the host country. *Scandinavian Journal of Psychology*. 55 (01). 33-37.

Jensen, T., Skrådalsmo, E., M., & Fjermestad, K. (2014). Development of mental health problems - a follow-up study of unaccompanied refugee minors. (8). 1-10.

DOI:10.1186/1753-2000-8-29.

Kvvello, Ø. (red.) (2008). *OPPVEKST- Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Grunnloven. (1814). Kongeriket Norges Grunnlov. (LOV-1814-05-17). Hentet fra: <https://lovdata.no/sok?q=grunnloven>

Paulsen, K., Berg, B., & Michelsen, H. (2015). Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 92(3). 222-232. Universitetsforlaget.

Skårdalsmo, E., M., B. & Harnischfeger. (2017). Vær så snill! - Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 6-21.

DOI: 10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02.

Tanggaard, L. (2017). Fænomenologi som kvalitativ forskningsmetode. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *Kvalitativ analyse: Syv traditioner* (s. 81-102). Latvia: Hans Reitzels Forlag.

Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Ringdal, K. (2012). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

IVARETAKELSE AV ENSLIG MINDREÅRIGE ASYLSØKERE

- Et studie av profesjonelt arbeid ved et omsorgssenter

Frida Løvseth Markussen

Sammendrag

Studiens formål er å undersøke om ivaretagelsen av enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssentre i Norge, er i tråd med lovverkets føringer for barnets beste. Fokusområdet var på om barna ble ivaretatt profesjonelt, gjennom å fokusere på rettslige føringer for skjønn, og hvordan beslutningsautonomien hos miljøarbeiderne blir styrt av elementære utviklingspsykologiske vurderinger. Miljøarbeidere som er ansvarlige for enslige mindreårige sin daglige omsorg ved et omsorgssenter i Norge ble intervjuet, ved bruk av individuelle semistrukturerte intervju. Fem sentrale områder i miljøarbeidernes omsorgsutøvelse ble analysert: 1) tid og tidspress, 2) integrering, 3) mangfold, 4) barnets stemme, og 5) atferd 6) relasjon. Funnene fra denne studien kan være av betydning for andre miljøarbeidere og deres omsorgsarbeid med enslige mindreårige asylsøkere.

Nøkkelord: Enslige mindreårige, flyktninger, asylsøkere, profesjonell omsorg.

Abstract

The aim of the study is to investigate whether the care of unaccompanied asylum - seeking children in care centers in Norway is in line with the legal guidelines for the child's best interests. The study focused on the professional care given to the children, by focusing on legal guidelines for the discretion, and how the decision autonomy of the environmental workers is governed by elementary developmental psychological assessments. Environmental workers who are responsible for unaccompanied minors' daily care at one single care center were interviewed, by conducting individual semi-structured interviews. Five key areas in the environmental workers' practice were analyzed: 1) time and time pressure, 2) integration, 3) diversity, 4) the child's opinion, and 5) behavior 6) relationship. The findings of this study

may be of importance to other environmental workers and their work with unaccompanied asylum – seeking children.

Keywords: Unaccompanied asylum seeking - children, unaccompanied refugee minors, social work, professional care.

1.0 Innledning

I 2015 ankom 5480 enslige mindreårige flyktninger som følge av flyktningkrisen som regjerte i Europa. Antall ankomster har minsket de siste årene, men arbeidet med ivaretagelse av enslige mindreårige er fortsatt et høyst aktuelt tema.

Det statlige barnevernet i Norge er ansvarlig for den omsorgen enslige mindreårige asylsøkere utsettes for etter deres ankomst til Norge. Barna under 15 år plasseres midlertidig i egne omsorgssenter mens asylprosessen pågår, og målet er at barna blir bosatt i en kommune innen tre måneder etter innvilget opphold (Eide, 2013, 15-19). Asylprosessen kan ta opp til flere måneder, og for barna kan det oppleves som at livet i en periode settes på pause.

Overgangen til et nytt liv, og en ny kultur kan være krevende for et barn. De profesjonelle omsorgsutøverne får en sentral rolle for de sårbare barna, da de ikke har andre omsorgspersoner å støtte seg til. Tillit og trygghet kan være avgjørende umiddelbart etter ankomst, da barna lever i en usikkerhet som omhandler bekymring rundt oppholdstillatelse eller avslag på asylsøknaden. Det underbygger viktigheten av tjenesteutvikling og praksis som tilsier at hvert individuelt barn mottar former for omsorg som er til deres beste.

Et av problemene de profesjonelle omsorgsutøverne står ovenfor er den profesjonelle skjønnsutøvelse ved avgjørelser for barnas beste. Fra profesjonssosiologien får vi vite at profesjonell skjønnsutøvelse innehar særlig to komponenter: (1) Rettslige og profesjonsetiske skranker, og (2) beslutningsautonomi. Beslutningsautonomien er, som R. Dworkin påpeker, rammet inn av skjønnets skranker som hullet i smultringen - et område hvor profesjonelle selv avgjør hva de skal gjøre, men holdt igjen av et «belte av restriksjoner» (sitat fra Dworkin). Praktisk omsorg på omsorgssenter utøves i et spenningsfelt mellom ansattes faglige kompetanse, og barnas behov for omsorg- og det er i dette spenningsfeltet profesjonell omsorg oppstår (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, 38-39).

I henhold til Grunnloven som den øverste rettskilden i Norge, viser § 104 til barnets rettigheter til vern av integritet, at beslutninger er til deres eget beste, retten til og bli hørt, og retten til fortrinnsvis å vokse opp i egen familie (Grunnloven, 1814, §104).

Barns rettigheter er verdier som gjelder selve menneskeverdet, som hensynet til respekt for vern av ens integritet og krav om likebehandling og forutsigbarhet. Sentralt i barnevernsammenhenger står FNs konvensjon om barns rettigheter, som er en viktig del av norsk rett. Barn som selvstendige rettssubjekter har rett til å ikke bli diskriminert, retten til liv og utvikling, og rett til beskyttelse, omsorg om medbestemmelse (Barnekonvensjonen, 1989, art.8).

2.0 Tidligere forskning

Tidligere forskning har problematisert arbeidet med enslige mindreårige på bakgrunn av diskriminering og forskjellsbehandling. Forskningen viser til at barna prioriteres mindre når det gjelder ventetid, levekår, forutsigbarhet i hverdagen, bemanning og oppfølging (Paulsen, Berg & Michelsen, 2015). I en levekårsundersøkelse for barn fremheves det at enslige mindreårige har et stort behov for omsorg i hverdagen, og at disse behovene blir ivaretatt i ulik grad. På bakgrunn av dette må den barnefaglige, flyktningfaglige og psykologisk kompetanse heves blant miljøarbeidere (Berg & Tronstad, 2015).

Barn som er intervjuet etterspør mer hjelp i hverdagen, bedre forståelse av regler som settes, forståelse for sin situasjon og vil bli bedre ivaretatt. Dette kommer frem i forskningen til Skrådalsmo & Hernischfeger (2017), som etterspør råd fra barna til miljøarbeidere.

Tidligere forskning viser også til at en stor andel av barna som ankommer har utfordringer knyttet til psykisk helse, og at mye av forskningen som er gjort omhandler dette. Det er en utsatt gruppe barn, og resultatene viser til at dette er noe som blir tatt høyde for i hverdagen på omsorgssenteret barna kommer (Jensen, Skårdalsmo & Fjermestad 2014).

Denne artikkelen er et bidrag til å belyse enslige mindreåriges ivaretagelse på omsorgssenter, og deres rettigheter og lovkrav. Forskningen som fremlegges skal belyse hvordan grensedragning mot barnas rettigheter blir fulgt opp, og hvordan miljøarbeiderne forholder seg til ulike grunntrekk ved barns psykososiale utvikling.

3.0 Profesjonell praksis

Profesjonell praksis kan knyttes til motsetningene mellom det personlige og det upersonlige. Omsorgen utøves ideelt sett som en reflektert balansegang mellom den følelsesmessige relasjonen (det personlige), og de strukturelle rammene. Det upersonlige aspektet kan knyttes til retningslinjene institusjonen forholder seg til.

3.1 Restriksjoner

Restriksjonene kommer fra det rettslig regulerte mandatet som profesjonsutøvere har, nemlig at lover og regler sier noe om hva man kan og ikke kan gjøre, men det kan også komme fra profesjonens interne etiske retningslinjer – altså at profesjonelle ikke kan gjøre visse handlinger fordi det går imot profesjonens interne ethos. Den profesjonelle omsorgen knyttes til de rammebetingelsene som institusjonen har, og som profesjonsutøverne må forholde seg til. Det er juridiske og administrative forutsetninger som eksisterer i kraft av lovverk og retningslinjer (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, 39). I denne artikkelen vil barns rettigheter være en slik restriksjon. En miljøarbeider ved et omsorgssenter kan ikke handle i konflikt med barns rettigheter.

3.2 Autonomi

Profesjoner har et samfunnsmandat som tilsier at de skal vite best hva som skal gjøres i de situasjonene profesjonen står i. Dette innebærer at profesjonelt arbeid må selv holde orden i eget hus gjennom å sikre at kunnskapen som anvendes er optimal for å løse de ulike problemene som profesjonen står i. I saker som gjelder barn kommer skjønn, eller vurderinger inn på mange plan. Loven åpner i stor grad opp for tolkning, noe som kan vurderes ulikt fra miljøarbeider til miljøarbeider. Ved valg av hva som er mest hensiktsmessig for barn, kreves det vurderinger. Disse vurderingene kan tas på bakgrunn av kjennskap til barnet, eller tidligere erfaringer. Dette vil variere, og derfor kommer viktigheten av å ha barnets beste i fokus, og et ønske om å ivareta barnets interesser (Haugli, 2010, 51-51).

I denne artikkelen vil grunnleggende utviklingspsykologisk kunnskap illustrere en typisk kunnskapskilde for miljøarbeideres skjønnsutøvelse.

4.0 Metode

Datamateriale ble innhentet ved hjelp av intervju av 6 miljøterapeuter ved et omsorgssenter i Norge. Miljøterapeutene ble rekruttert gjennom kontakt med øverste leder i organisasjonen som omsorgssenteret er en del av, og videre kontakt med avdelingsleder på omsorgssenteret. Intervjuene var rettet mot ivaretagelse av enslige mindreårige asylsøkere under 15 år ved omsorgssenteret. Intervjuene var semistrukturerte med fokus på følgende tema: Tid og tidspress, integrering, mangfold, barnets stemme, atferd og relasjon. Temaene ble introdusert ved bruk av åpne spørsmål, og ved noen tilfeller var det behov for mer fokuserte oppfølgende spørsmål for å utvide svarene eller oppnå mer informasjon. Det ble og gjennomført introduserende spørsmål knyttet til informantenes alder, utdanning, varighet på arbeid ved omsorgssenteret og tanker om jobben tilknyttet senteret. Det ble stilt totalt 22 spørsmål innenfor de forhåndsbestemte kategoriene, og i tillegg 11 spørsmål som omhandlet organisasjonen og profesjon.

Informantene var alle tilknyttet samme omsorgssenter, men hadde tilhørighet til tre forskjellige avdelinger. Informantene underskrev samtykkeerklæring før deltakelse i prosjektet, hvor de fikk beskrivelse av prosjektet, og informasjon vedrørende frivillig deltakelse og anonymitet. Alle intervjuene foregikk individuelt, og hadde en varighet 40-70 minutter. Informantenes alder hadde en spredning fra 27 til 61 år, og hadde arbeidserfaring med enslige mindreårige fra 3-10 år. Miljøarbeidernes utdanning varierte fra flere høgskoleutdanninger til ingen relevant utdannelse innenfor feltet.

Intervjuene ble tatt opp på lydfil, for å så bli transkribert og analysert i henhold til tematisk analyse. Tematisk analyse er en metode brukt for å identifisere, analysere og rapportere mønstre i datamaterialet. Ved sin teoretiske frihet, er analyseformen et nyttig forskningsverktøy som kan gi en rik og detaljert, men likevel kompleks oversikt av materialet. Det er fulgt en stegvis oppskrift, på seks faser, for å analysere på en måte som er teoretisk og metodologisk, og er mye anvendt metode i analysering av kvalitative data på

grunn av sin fleksibilitet (Braun & Clarke, 2006, 78-85). Fase 1 bestod av å bli kjent med materialet, gjennom transkriberingen av intervjuene, samt ved å lese intervjuene fra start til slutt gjentatte ganger. Fase 2 bestod av å søke etter koder i materialet. Kodingen bestod av å se etter mønstre i intervjuene som var relevante for forskningsspørsmålet, og det ble utarbeidet en oversikt over gjennomgående mønstre. I 3. fase ble kodene plassert i en rekke overordnede temaer, og i 4. fase ble temaene og kodene gjennomgått på tvers av innholdet i intervjuene. I 5. fase ble temaene definert og navngitt, samt avgrenset i forhold til hverandre. De overordnede temaene var: tid og tidspress, integrering, mangfold, barnets stemme og atferd og relasjon. I siste og 6. fase ble analysen av materialet fremstilt skriftlig (Braun & Clarke, 2006, 86-96). Hovedfunnene fra analysen vil bli presentert i avsnittet under.

5.0 Resultater

Miljøarbeiderne har ulike utdannelser, verdier, arbeidserfaringer og tanker som påvirker dem i arbeidet med enslige mindreårige, det er viktig å ha med seg når resultatet av intervjuene legges frem. De er også fordelt på ulike avdelinger, og ulike døgnskift som også kan være bakgrunnen til spredningen i svar. Samtidig er intervjuene foretatt innenfor en enkelt organisasjon, så resultatet av datamaterialet som fremlegges kan ikke generaliseres til andre organisasjoner, men kan anvendes som nyttig informasjon.

5.1 Tid og tidspress

Data som omhandler tid og tidspress i hverdagen viser tydelig en enighet blant informantene om at barna er bosatt på omsorgssenteret mye lengre enn hva som er bra for dem. En forteller at senteret som utgangspunkt at de skal være boende maksimalt 6 måneder, hvorav 3 måneder går til asylprosessen, og 3 måneder til bosetting. Samtlige mener dog at et barn bor hos dem i gjennomsnitt 1 år, og at variasjonen kan være fra 2 måneder opp til 3 år. En relaterer det store spranget til kapasiteten hos UDI, og hvor fort saksprosessen til barna foregår der;

“Vi har hatt en gutt som har vært her i 4 måneder. Da har asylsaken gått fort, UDI og bosetting. Vi har også gutter som har bodd her i to og tre år, og det er ikke gøy. De venter på å starte livet, og det gjør de ikke helt her, selv om de har det fint her”.

Ved spørsmål om midlertidigheten av oppholdet ved omsorgssentrene preger innsatsen, svarer en at de har tidspress på å skrive KOPP, men at kravet om tre uker aldri oppfylles;

“Vi har tidspress på å skrive kartlegging- og oppfølgingsplan (KOPP) innen tre uker etter at de kommer. Men det blir det aldri. Vi må bygge tillit og relasjon først, og det går ikke på tre uker.”

Andre sier at de ikke blir påvirket av midlertidigheten, men at det i større grad påvirker barna. De trekker frem at de yngste barna ikke forstår så mye av søknadsprosessen de er i, og gir det mindre oppmerksomhet. De eldre er derimot mer opptatt av statusen på søknaden, og at det påvirker de i hverdagen i større eller mindre grad. Det kommer frem at barna sammenligner seg selv med andre barn på senteret, og at en som har vært der kortere enn dem selv får plass før dem, kan være en stor negativ belastning.

“Det preger dem hvis en får svar etter tre måneder, og de selv må vente lengre. Vi kan og se det på humøret, at det svinger. Vi kan ikke nødvendigvis si at det skyldes det, men vi kan si at med sannsynlighet så er det det. Det er jo ikke alltid de er åpne og vil si hva det gjelder, eller at de vet og klarer å sette ord på det. Vi har sett på beboere at de får en psykisk nedtur når den ene etter den andre flytter.”

5.2 Integrering

Intervjudataene belyser at miljøpersonalet strekker seg langt for at barna skal oppleve en positiv integreringsprosess. Samtidig ser miljøarbeiderne utfordringer når det gjelder barna og deres integrering. Barna er usikre og forsiktige, og er tydelig mer trygge på personer fra eget land og kultur, og søker derfor heller dem.

“Barna sliter veldig i forhold til integrering med norske barn og voksne. Det er vanskelig for dem å ta kontakt, de er skeptiske og redde. De er også veldig forsiktige, og er komfortable med folk fra eget land og kultur, og de søker sammen.”

Omsorgssenteret har et godt samarbeid med skole, men det kan variere litt avhengig av hvem som er kontaktlærer for klassen og liknende. Senteret har utnevnt egen skoleansvarlig som alltid skal ha en overordnet oversikt.

Skole er en rett og plikt barna har, og de aller fleste liker å gå på skolen. Barna utvikler seg ulikt og en miljøarbeider savner en mer individuell tilpasning på skolen. Det blir vist til et eksempel der et barn kommer hjem med norsk lekse som inneholder å skrive lange setninger, mens barnet ikke kan alfabetet. Informanten sitter med et inntrykk av at det forventes det samme fra alle, uten individuell tilpasning.

“For at det skulle vært optimalt må det spesialiseres for hvert enkelt barn, men det får man ikke til. “

“Alle barna plasseres først i velkomstklasser, og de som er flinkest flyttes fort. Noen har noen dager i uka i vanlig klasse, og noen har ikke. Det handler om hvordan de utvikler seg og lærer.”

Fritidsaktiviteter blir også godt tilrettelagt i hverdagen, og alle barna kan selv velge hva de ønsker å delta i. Det er i aktivitet sammen med andre barn det synes på dem at de føler seg mest «normale». På fotballbanen er det ingen krav til språkferdigheter, og kommunikasjonen foregår på andre måter. Barna viser en tydelig mestringsfølelse, og glede over at de passer inn i gruppen.

“Det er et skille mellom de etnisk norske og innvandrere. Det eneste de gjør sammen er fotball, og det er superviktig. De lærer da at de må kunne forholde seg til norske barn.”

Miljøpersonalet opplever at barna utvikler seg i veldig ulikt tempo, både når det gjelder å tilpasse seg den norske kulturen, men også språket. En informant mener systemet er lagt opp til at barna skal integreres så fort som mulig, men at dette er utfordrende for mange.

“Systemet er basert på at de skal integreres så fort som mulig. Noen er flinke, forstår systemet og lærer seg fort norsk, mens andre ikke bryr seg. De kan være like dårlige etter et år, og forstår ikke at det er språk som er nøkkel til å lykkes- de kommer ingen vei uten integrering.”

5.3 Mangfold

Alle informantene sier at mangfold er noe som blir tatt hensyn til og respektert. Alle barna skal få mulighet til å dyrke den de er, og miljøpersonalet er behjelpelige med dette. Barna er ulike og har personlighet deretter, dette er viktig å tilpasse individuelt.

“Språk for barna har mye å si, de søker samme kultur og språk. Deres identitet er mye definert av kultur og religion. Det er der vi møter dem først, også blir det individuelle mer synlig etterhvert.”

Alle er også enige i at de jobber mot at alle skal ha det best mulig. En sier at hensynet til barnets egenart blir litt annerledes mot enslige mindreårige enn mot et etnisk norsk barn.

“Jeg tenker at det er litt annerledes fordi nordmenn er mye mer på individnivå, og fokus på individuell utvikling. Men disse barna er fra en kultur der det er veldig kollektivistisk, og de skal være sammen som gruppe, med mindre fokus på hver enkelt. Men de er ikke mindre egoistiske av den grunn, bare på andre områder.”

Det kommer frem at religion er en stor del av hverdagen for mange, og at det spesielt i startperioden kan bidra til en ro for barna. Tidlig i samtaler den første tiden blir det ved bruk av tolk snakket om hvilke behov barna har, og hvordan miljøpersonalet kan bidra for å gjøre hverdagen deres så bra som mulig. Dette kan omhandle hjelp til religiøse markeringer, ønske om matretter, bønnebok og liknende. Flere påpeker at barnas identitet er mye definert av kultur og religion. De kan ofte vise fellestrekk fra starten, også blir de individuelle behovene mer synlige etterhvert som barna blir tryggere.

“Vi tilrettelegger mye for at de kan utøve religion. Det er nok en større del av hverdagen enn det vi ser, men det er individuelt. Barna er stort sett muslimer, og noe av det første de får spørsmål om er om de trenger noe for å utøve religion. De får bønneteppe, koranen, kjøres til moske hver fredag, tilrettelegging under ramadan og lignende.”

Miljøpersonalet ser at religionen for de fleste er svært viktig de første månedene, men at den for mange blir mindre viktig etterhvert som de finner sin plass i den nye hverdagen. De ser også at religionen skaper et trygt fellesskap på huset.

Et viktig fokus når det gjelder barn, mangfold og religion, er respekt. Barna skal lære å respektere hverandre tross ulikheter. De må tillæres at ingen er mer verdt enn andre. Det kan tydelig oppstå konflikter blant barna som bor på omsorgssenteret, men det skyldes ofte personlighet og ikke religion. Derfor understreker fler viktigheten av å lære å respektere. Barna må også oppleve respekt fra de voksne som jobber der, for at de selv skal lære å respektere andre.

5.4 Barnets stemme

Alle informantene er enig i at barna har stor frihet i hverdagen. Spesielt når det gjelder tiden etter skole, og eventuelle aktiviteter. En ansatt kommer da inn på logistikken, da de kun er to ansatte på jobb og barna kan ha ulike ønsker.

Det blir holdt søndagsmøter der barna kan komme med kommentarer på hva som har vært bra den siste uken, eller om det er noe de er misfornøyd med.

“Det er innført husmøter på senteret. Da kan de gi beskjed til oss, og vi gi beskjeder til dem. Er det noe de er misfornøyd med, blir det tatt videre til vår sjef. Da lærer de det trappetrinnet vi har i Norge. De kan påvirke ting, men visse regler er bestemt og holdes.”

Fire av informantene sier også at de inkluderes i middagsplaner for uken, mens en sier at det kan være litt mer komplisert fordi det er faste matvarer som handles inn. De sier at barna utfordres der det er mulig på å være selvstendige, så de danner denne egenskapen for fremtiden.

I barnets startfase skal det innen tre ukes gjennomgå en kartlegging og oppfølgingsplan (KOPP). Denne inneholder et punkt som omhandler barnets ønsker og tanker om videre bosetting. En miljøarbeider sier videre at det er uvisst hvor mye hensyn det tas til dette ønsket, da det ikke finnes statistikk på dette.

“Under KOPP er det et punkt om hva barnet ønsker i forhold til bosetting. Barnet kan ønske seg type bofellesskap eller fosterfamilie. I hvor stor grad det tas hensyn til vet jeg ikke, og det er det ikke vi som bestemmer, men IMDI. De sender forespørsel til kommunen, også er det opp til kommunen hva de har å tilby. Vi kan ikke gjøre annet enn å anbefale hva som ville vært best for barnet.”

Sammenhenger barna ikke får medbestemme er blant annet rutiner og regler på huset. Det er fastsatt husregler som alle skal følge. Det kan være utfordrende for mange å se meningen i disse reglene, da de synes det er for strengt og militært.

“De har ikke rutiner der de kommer fra, og de har hatt det veldig fritt. Mange synes det er militært å komme hit. Det er nye rutiner og regler. Mye å sette seg inn i, som kan være tøft i tillegg til alt annet. Alt skal omstilles.”

Flertallet er enig i at skole er en plikt og en rett barna har, og det er fokus på at de skal dra på skolen og gjøre en innsats der. En miljøarbeider sier at de noen ganger må redde barna litt fra seg selv. I det ligger det at de trenger råd og veiledning i mange nye ting og situasjoner, som de ikke forstår. Det kan gå på sikkerhet, struktur, å få nok søvn, bevare en god fysisk og psykisk helse og liknende.

5.5 Atferd

Miljøpersonalet ser at det er forholdsvis stor variasjon i hvordan barna danner seg nettverk og fungerer i nærmiljøet, som viser en sammenheng med deres daglige atferd. De som har skole, venner og struktur viser en mer fornøyd sinnsstemning enn de barna som ikke har det. For de barna som sliter mest med språket vises det mye frustrasjon og sinne grunnet kommunikasjonsproblemer og misforståelser.

Noen tilpasser seg og danner seg nettverk i nærmiljøet, og fungerer godt. De har fått svar på asylsøknaden, og innvilget opphold. De har en strukturert hverdag med skole, venner, aktiviteter og trives på senteret. For de barna som ikke har opparbeidet seg det samme, sliter på en helt annen måte.”

Miljøpersonalet ser også at de fleste er glade og tilfreds de første månedene, men jo lengre de venter på asylsøknaden, jo lengre ned går de. Etter en periode kommer mange ned i en bølgedal, og viser tegn til en psykisk knekk. Barna som kommer har ulike ressurser, og takler utfordringene sine ulikt. Det kan være to like asylsaker, der den ene fungerer godt, og den andre fungerer svært dårlig. Det er veldig individuelt hvordan atferd barna viser, noen er utagerende, mens andre er mer innesluttet.

“Barna kan ha hatt det fint i starten, men kommer ned i en bølgedal- en psykisk knekk. De venter på søknaden som aldri kommer, og vet ikke om de får opphold. De dropper gjerne skole, orker ikke gå på fotball og ligger mye på rommet. Noen kan til og med få en knekk etter innvilget opphold, fordi de ikke vil flytte igjen, og miste venner, ansatte, lærere, fotballaget og lignende.”

En miljøarbeider sier barna kommer fra en kultur der de er vandt med å true, og kan true hardt. Det kan virke overveldende hvis man ikke har vært borti situasjonen før, men det viktigste er å ikke la seg skremme. De må lære at de ikke kommer noen vei med trusler, og at det heller kan gi dem negative konsekvenser. Trusler er da ofte et tegn på at de er utrygge.

“Det er mye frustrasjon når vi ikke forstår hverandre, som kan ende i utagering. De prøver også å true for å få det som de vil. Hvis man ikke lar seg rive med, legger de det fra seg.”

Mange har høye forventninger når de kommer hit, og blir skuffet over hvordan realiteten er. Det kan da vise seg i urolig atferd, da de innser at det livet de hadde sett for seg kan bli vanskelig å oppnå. Det kan også ligge en forventning på barna fra familien, som kan handle om økonomi, som også er vanskelig for dem å håndtere da de føler de skuffer den gjenværende familien i hjemlandet.

Reaksjoner og konsekvenser på negativ og positiv atferd er individuelt. Det kommer tydelig frem at det er litt uenigheter rundt dette med reaksjon og konsekvens. Noen bruker det ikke i det hele tatt, mens andre ser en effekt. En form for lærepenge har effekt på et barn, men ikke på et annet, sier en miljøarbeider.

“Vi er mange de skal forholde seg til, og alle gjør ting på ulike måter. Det kan by på frustrasjon blant barna, og det er forståelig. De kan da oppfattes utakknemlige fordi de er lei av situasjonen de står i.”

En ting som har vist seg å virke er tilbakebetaling av penger hvis ting bevisst blir ødelagt. Alle liker å ha mye penger, og det svir om lommepengene ryker på bakgrunn av en knust TV. Barna får heller ikke nye ting hvis de bevisst ødelegger gjenstandene sine. Det kan være alt fra bøker til en sykkel. En annen miljøarbeider sier det ikke brukes konsekvenstenking på huset, og at det kun er fokus på å forsterke positiv atferd.

“Jeg har aldri jobba med konsekvens, og har ikke tro på det. Det positive får oppmerksomhet via ros og at det løftes, som det aldri kan bli nok av.”

En sier også at de forholder seg til stort sett samme regler og konsekvenser som i et vanlig hjem. Hvis barnet er syk, og ikke drar på skolen, skal de være hjemme resten av dagen. De har også individuelle oppgaver hver uke, og da de er gjennomført får de former for belønning. Dette er da ofte i pengeform, da det er det de verdsetter høyest.

5.6 Relasjon

Samtaler og struktur fremkommer som viktige faktorer for å danne en god relasjon. De ansatte oppfatter at en god struktur bidrar til å skape trygghet. Derfor er det viktig å forholde seg til samme rutiner og regler. Miljøpersonalet er også enige i at å danne relasjoner tar tid. Noen blir raskere tryggere enn andre, og har da lettere for å stole på voksne.

“En relasjon er frivillig, og jeg kan ikke kreve en relasjon fra et barn. Det må føles ekte. Det er opp til den andre parten og den vil ha tillitt til meg. “

En veldig usikker person vil ikke nødvendigvis gi god respons i starten, noe som er en sunn reaksjon. Viktigheten av å være bevisst sitt eget kroppsspråk kommer også frem, det kan understreke eller avsløre om relasjonen oppfattes ekte eller ikke.

I arbeid med barna opplever miljøpersonalet en språkbarriere. Det er et fåtall som kan kommunisere på samme språk som barna, og derfor blir kroppsspråk og signalisering ekstra viktig. Alle understreker at det skulle vært flere ansatte med samme språklige bakgrunn, da dette har en stor fordel i samhandling med barna. Spesielt i oppstartsfasen ser de problematikken rundt språkbarrieren. Det blir brukt mye tolk, som i mange tilfeller er hjelpsomt og nyttig. På den andre siden ser de ansatte at det kan være vanskelig for barna å snakke om personlige og vanskelige ting når de ikke kjenner til personen i telefonen. Den måten tolk oftest blir tatt i bruk er via telefon, og barna kan vise tegn til usikkerhet da de ikke kan se personen de deler opplysninger med.

Det er en enighet om at ved å kunne barnas språk kan man utføre miljøarbeidet enda bedre. Miljøpersonalet med samme språklige bakgrunn som barna synes selv de har en stor fordel, og også de etnisk norske påpeker at barna henvender seg mer og knytter seg mer til de ansatte med samme språk. Tryggheten i språket bidrar i mange tilfeller til at det er lettere for barna å snakke om vanskelige ting, og det bidrar til gode samtaler. Da ligger ikke språkbarrieren som en utfordring i bunnen.

Humor og kroppskontakt er også viktige faktorer som går igjen i intervjuene. Spesielt de som er litt eldre kjenner på at det er viktig å være fysiske mot barna.

“Fysisk kontakt er så viktig for barn, jeg bruker det for alt det er verdt. Det er en bekreftelse for dem. Gir gode klemmer, tar dem på fanget og sier god natt. Nærhet er viktig, jeg er ikke redd for dem.”

Aktivitet er også en redskap som brukes for å danne relasjoner. Fellesskap gjennom å gjøre ting sammen. Det kan være å spille fotball, ta en kjøretur eller lage middag sammen. Det kommer frem at det ofte er enklere å ta samtaler under en aktivitet, fremfor å sette seg ovenfor hverandre på et bord.

Turnusen kan bidra til brudd i relasjoner. Mange av barna har opplevelser med voksenpersoner som forsvinner ut av livet uten forvarsel.

“Vi er her i to og tre døgn, for å så være borte en uke. Det kan være med på å gi brudd i en relasjon. Når man kommer på etter en uke må man liksom fortsette der man slapp sist, og det kan ta tid.”

I et spørsmål om enslige mindreårige er en gruppe barn det er mer krevende å komme i kontakt med enn andre barn svarte miljøpersonalet svært ulikt. De ulike meningene og opplevelsene for miljøpersonalet kan utspringe fra utdanning, erfaring, språk og kjennskap til den gruppen barn.

1. *“De som er unge (7-12 år) er litt vanskeligere, men jeg vet ikke hvorfor. De finnes gjerne trygghet i bare en person, mens de eldre kan knytte seg til fler.”*
2. *“Jeg synes ikke det. Har andre erfaringer fra tradisjonelt barnevern, rus, psykiatri, skole og generelt mye med mennesker.”*
3. *“Nei, veldig lett. Når de får respekt, gir de respekt.”*

4. *“Ikke når det gjelder tillitt og kontakt.”*
5. *“De fleste er åpne, synes ikke det er mer krevende enn med andre barn. Noen sliter mer med traumer og andre ting, og da kan det være mer utfordrende.”*
6. *“Helt klart. Det kan ha litt å si på alder, men det er de uten tvil. Det er en annen kultur, og det er mange ting som er forskjellig.”*

Et annet området miljøpersonalet har delte meninger om er hvordan barna oppfatter den omsorgen de ønsker å utøve. Noen sier at barna uten tvil opplever den omsorgen de får som positiv. Det uttrykker de spesielt i den perioden før de skal flyttes videre. Hvis miljøarbeideren har gjort en innsats for å danne relasjon til barnet, tror en miljøarbeider at opplevelsen av omsorgen er utelukkende positiv.

1. *“Vi jobber jo med det. Tror aldere gjør at de oppfatter det ulikt. De krever ulikt, og alle må bli sett.”*
2. *“Både ja og nei. Noen ganger hører vi: “du er på jobb, og får betalt”. Men de ser forskjell på folk som bare er tilstede, og de som er glad i dem. Ofte kommer følelsene når de skal flytte, under avskjed.”*
3. *“Jeg tror veldig få gjør det, for å være helt ærlig. Det er for mye regler de skal forholde seg til, som er krevende. De tror vi gjør ting for å spare penger og være strenge.”*
4. *“Som i all annen omgang vil man få bekreftelse på god omsorg, som via en klem. På samme tid avvisninger, konflikter og uenigheter. Det med uenigheter er for meg et sunt tegn, fordi det handler om å løsrive seg. “*

5. *“Ja det tror jeg. Noen ser det nå, og noen etterhvert. “*

6. *“Ja, absolutt. Uansett hva de opplever her, så har de det godt. De sier hvor mye vi betyr når de skal flytte. Dette ligger igjen på hvor mye hver ansatt har lagt i en relasjon til barnet. “*

5.7 Organisasjon

Alle informantene understreker at de synes organisasjonens praksis er forsvarlig organisert. De har også følelsen av at de kan styre hverdagen mye selv, og har ingen helt klare rettningslinjer, samtidig som det påpekes at det er krav til personalet om at det gjøres en god jobb. Ingen av informantene mener at det er en overordnet form for styring som er vanskelig å etterkomme, men hvis noe skal trekkes frem så er det bakdelen med at det går mye tid til kontorarbeid. Det kreves endel skriftlig dokumentasjon, som stjeler tiden miljøarbeiderne kunne hatt sammen med barna.

«Vi styrer stortsett selv, men det er jo krav til personalet om å gjøre ting rett. Vi er ulike, har ulike syn på ting, følelser osv Men det skal gjøres et felles system, der alle holder personlige ting utenfor jobb».

Det påpekes også at med tanke på barnas opphold kunne ting vært praktisert litt enklere. Ting kan i noen tilfeller være litt firkantet.

«Jeg synes visse ting kan være for strengt og firkanta. Da kommer man ingen vei. Vi har for høye forventninger, så de aldri får kjenne på at de fåt ting til».

6.0 Diskusjon

6.1 Tid og tidspress

Barne-, -ungdoms-og familieetaten (Bufetat) har som mål å bosette barn og unge i en kommune innen 3 måneder etter innvilget opphold, for å gi barna muligheten til en stabil hverdag (Eide, 2013, 18-21). Som resultatene viser er samtlige informanter enige om at ikke overholdes, og har opplevelser med midlertidig opphold på omsorgssenteret på opp til tre år før et barn er bosatt i kommunen.

Flertallet forteller at de, som ansatte, ikke direkte blir påvirket av tid og tidspress, men at de kan se større påvirkninger hos barna. De forteller at lang ventetid påvirker barna i negativ grad, som kommer til syne i dårlig humør, lite livsglede og mye spørsmål om fremtiden. Noen påpeker også at de opplever barna i en bølgedal, og at noen får en psykisk knekk. Dette samsvarer med tidligere forskning som viser at lang oppholdstid på omsorgssentre kan påvirke barnet negativt. Enslige mindreårige er en risikogruppe for utvikling av psykiske helseproblemer, og er overrepresentert når det gjelder både posttraumatisk stresslidelse (PTSD), depresjon og angstlidelser. At de enslige mindreårige utvikler psykiske helseproblemer kan påvirke videre integrering og bosetting negativt, og medføre videre problematikker i arbeide med enslige mindreårige. (Svendsen, Berg, Paulsen, Garvik & Valenta, 2018, 25)

Barna trenger forutsigbarhet og trygge rammer i hverdagen, noe ikke miljøarbeiderne har mulighet til å gi dem på bakgrunn av asylprosessen som i mange tilfeller tar lengre tid, enn hva som er for det beste for barnet. Det er dog miljøarbeidernes oppgave å sikre så normale oppvekstvilkår uavhengig av varighet på oppholdet. Å sikre barnet den utvikling som de har behov for, særlig når barna risikerer å være der over lengre tid utgjør en restriksjon på miljøarbeiderens praksis i den forstand at de må gjøre noe med det. De må utnytte den kunnskapen de besitter om risikoen som foreligger hos barna ved lang varighet ved senteret og være proaktive mot kjente problematikker som kan forstyrre barnets utviklingsprosess.

6.2 Integrering

Miljøpersonalet på omsorgssenteret strekker seg langt for at barna skal oppleve en positiv integreringsprosess. Det er flere som påpeker at språkferdigheter er nøkkel for et barn til å lykkes i samfunnet. Som ny i et nytt og fremmed land, kreves det en sosialisering og integreringsprosess. Skolen som sosialiseringsarena er viktig for barna, og senteret har et godt samarbeid med skole. I et skolemiljø vil de lære å tilegne seg det norske samfunnet både gjennom en faglig og sosial inkludering (Pastoor, 2013, 232- 238). Tross den tidligere forskningen ser miljøarbeiderne at barna har utfordringer med å oppsøke etnisk norske barn og voksne, og tiltrekkes av personer med felles bakgrunn. Miljøarbeiderne mener grunnen til dette er barnas usikkerhet og skepsis, og mener skoletilbudet må være enda mer spesialisert for optimal læringsutvikling.

Alle miljøarbeiderne ser viktigheten av barnas deltakelse i fritidsaktiviteter. Gjennom fritidsaktivitet opplever dem glade barn med mestringfølelse. Fritidsaktiviteter viser en mer synlig og effektiv integrering hos de enslige mindreårige, og det blir godt tilrettelagt i hverdagen til barna. Fritidsaktiviteter er vist å viske ut skillet mellom etniske norske og innvandrere som vanligvis er tilstede i andre sosialiseringsarenaer som for eksempel skole. Dette underbygges av forskningen til Lillemyr (2011) som understreker at lek og aktivitet vil kunne hjelpe minoritetsbarn til å føle deltakelse gjennom aktivitet med andre barn. Det er også et hjelpemiddel for dem til å lære språket fortere, og kan bidra til en forståelse av miljøet rundt (Lillemyr, 2011, 190-192). Miljøarbeiderne bidrar til en bedre hverdag for barna ved å legge opp til fritidsaktiviteter, som de er tydelig på at er valgfritt for alle. Deltakelse i en gruppe for barn kan gi økt selvtillit i møte med andre (Säfvenbom, 2011, 33-37). Miljøarbeiderne legger frem et skille mellom barn når det gjelder utvikling og språkferdigheter. Et hjelpemiddel for barna som ikke fungerer i skolesammenheng kan være å tilrettelegge ekstra for aktivitet i gruppe med andre barn. Da ikke nødvendigvis barna selv ser denne positive utviklingspsykologiske effekten, er det viktig at miljøarbeiderne motiverer barna til å ønske å delta, og samtidig fortsette å legge til rette for at det kan utføres aktiviteter på fritiden.

6.3 Mangfold

Alle informantene uttrykker at mangfold og barnets egenart er noe som blir tatt hensyn til og respektert. Barna har en personlig egenart som befinner seg både på det indre og det ytre plan (Helgesen, 2011, 131). Miljøarbeiderne ønsker å fremme at barna skal få dyrke den personen de er, men sier at de først møter en identitet som består av kultur og religion, for å så se mer til det individuelle etterhvert. I henhold til Barnekonvensjonen art. 8 plikter parter seg til å respektere barnets rett til å bevare sin identitet (Barnekonvensjonen, art.8, 1989). Dette innebærer at miljøarbeiderne plikter å tilrettelegge hverdagen så barnets identitet blir ivaretatt.

Det kommer frem at religion er en stor del av hverdagen for mange, og dette spesielt i startfasen etter ankomst til omsorgssenteret. Miljøarbeiderne opplever at det kan bidra til en ro og trygghet for barna. Barna blir etter ankomst spurt om deres behov omkring religion og livssyn. Videre om de har noen spesifikke ønsker eller nødvendigheter for å kunne utøve religion.

Religion og livssyn er for mange en stor del av deres identitet, og hvordan det blir respektert kan påvirke barnets hverdag og tanker om seg selv. Det er viktig å få leve som den personen man er, og at hvert enkelt barn får individuell tilpasning. Identiteten til et barn bør springe ut innenfra, og da er det viktig at de opplever at de blir støttet og respektert. Miljøarbeidernes oppgave blir å gi barna en følelse av nettopp dette, så det kan bidra til å styrke en god selvutvikling (Helgesen, 2011, 190).

Som tidligere forskning viser til, ser også miljøarbeiderne viktigheten av respekt blant de enslige mindreårige. De skal lære å respektere hverandre tross ulikheter, og må tillæres at ingen er mer verdt enn andre.

6.4 Barnets stemme

Samtlige av informantene er enig i at barna har en stor frihet i hverdagen, spesielt i tiden etter skolen og eventuelt andre aktiviteter. Hva frihet innebærer, og hvor stor medbestemmelse barna har, vil være individuelt for miljøarbeiderne, og det tas skjønnsmessige vurderinger deretter. Medbestemmelse og brukermedvirkning er viktig i arbeid med enslige mindreårige

asylsøkere. De skal bli hørt i saker som angår dem, og de skal ha mulighet til å påvirke sin egen hverdag. Det er et krav de har, i henhold til Grunnloven §104 (Grunnloven, 1814, §104).

Informantene forteller om faste arrangerte husmøter som en faktor der barnas stemme fremmes. Da kan barna komme med tilbakemeldinger om hvordan de opplever hverdagen positivt og negativt. Dette er et tiltak som bidrar til å sikre barns stemme i deres egen opplevelse av ivaretagelse i hverdagen. Alle miljøarbeiderne sier at barna har medbestemmelse i forhold til hva de vil bruke fritiden sin på, og fire av seks informanter sier også at de har medbestemmelse i middagsplanleggingen for uken. Kvello (2008) underbygger viktigheten av å ha fokus på dette med tidligere forskning. Medbestemmelse kan være et uklart definert begrep, men det er knyttet til menneskerettighetene om å ta ansvar for eget liv. Barnets skal kunne uttale seg om forhold som er vesentlige for dem, og disse meningene skal tillegges vekt. Det kan omhandle enkle ting som middagsønsker, ønsker om å delta på en bestemt fritidsaktivitet, eller ønske om fremtidig bosetting (Kvello, 2008, 29-30).

Barnets stemme i forhold til ønske om fremtidig bosetting skal vektlegges. I barnets startfase skal det innen tre uker gjennomgås en kartlegging og oppfølgingsplan (KOPP), som inneholder et punkt om barnets ønsker og tanker om videre bosetting. En miljøarbeider sier som en kommentar til dette at det er uvisst hvor stor vekt det legges på barnets mening, men at det er utenfor omsorgssenterets styring. Omsorgssenteret ligger under barnevernets ansvar, og dersom de ansatte mener at barnets stemme blir oversett i sammenhenger som omhandler barnet, er dette brudd på barnets rettigheter om medbestemmelse. Den profesjonelle omsorgen knyttes til de rammebetingelsene som institusjonen har, og som profesjonsutøverne må forholde seg til. Det er juridiske og administrative forutsetninger som eksisterer i kraft av lovverk og retningslinjer (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, 39). Miljøarbeidere ved omsorgssentre har dermed ikke lov til å jobbe imot barnas rettigheter, og ifølge Grunnloven § 104 om barns rettigheter, skaper det restriksjoner fra å ikke melde fra til ansvarlige myndigheter når vilkårene ikke gir tilfredsstillende forhold for barnet (Paulsen, Berg & Michelsen, 2015, 226-231).

Hvor mye barnet ellers har medbestemmelse i hverdagen vil være individuelt, og en vurdering som tas av miljøarbeiderne. Det blir miljøpersonalets oppgave å inkludere barna i sin egen hverdag, da de muligens ikke har kunnskap om hvilke muligheter de har til å påvirke. Barnet har rett på informasjon om hva som skjer i deres liv, og hva som blir bestemt. Samtidig er det slik at miljøpersonalet på omsorgssenteret eller voksne generelt har et større ansvar, og må derfor vurdere etter skjønn hvordan man skal forholde seg til barnets meninger (Kvello, 2008, 29-33).

6.5 Atferd

Miljøarbeiderne ser et mønster mellom hvordan barna danner seg nettverk og fungerer i miljøet, og hvordan dette påvirker deres daglige atferd. De barna som har størst utfordringer med språket, viser til en større grad av frustrasjon og sinne. Tidligere forskning fra Kvello (2008) viser til at barn har en medfødt evne til samspill med andre, og at barns utvikling alltid skjer i relasjoner med andre (Bengtson & Ruud, 2013, 184). I det barna ankommer et ukjent land, uten kommunikasjonsmuligheter de alltid har hatt, vil det føles tøft. Endret atferdsmønster kan komme som en reaksjon av det.

Informantene forteller at mange av barna har høye forventinger om hva som venter dem i Norge, og kan bli skuffet av realiteten. Mange av barna har gjennomgått eller gjennomgår en traumatisk krise og ankomsten til Norge er nok for mange tøffere enn de hadde forestilt seg. Når et barn gjennomgår en krise er det viktig å få la dem uttrykke følelser og tanker, men også aggresjon og sinne (Retterstøl & Ilnér, 2008, 13-19). Barnas tidligere opplevelser, og følelsen av savn til alt fra hjemlandet, samt å komme redd og uvisst til et helt nytt land vil kunne påvirke barns psykologiske utvikling. Miljøarbeiderne understreker at det legges opp til å snakke om vanskelige ting, hvis det er et ønske barna har. Hvordan barna føler seg møtt, blir hørt, og sett vil være med på å bidra positivt til deres utvikling, og kan ha en betydning for hvordan det vil gå med dem videre i livet (Bengtson & Ruud, 2013, 184-185). Så er spørsmålet om barna kan ha ansvaret om å si ifra at de har behov for hjelp, eller om miljøarbeiderne må anvende skjønn ovenfor behovet barnet har, og ta beslutninger ut fra hva

som er barnets beste. Legges ansvaret over på barnet om å si ifra at det har behov for å prate om vanskelige ting, kan det sette begrensninger for samarbeidet da det kan være kommunikative barrierer mellom barn og ansatte ved omsorgssenteret.

6.6 Relasjon

Samtaler og struktur er noe informantene påpeker som viktige faktorer for å danne en god relasjon. En informant understreker viktigheten av å huske på at en relasjon er frivillig, og må være ønskelig og gjensidig fra begge parter. De voksne må kunne tilby barna en troverdig relasjon, noe som også innebærer at de må være profesjonelle miljøarbeidere. Dette krever kunnskap, erfaring og profesjonalitet. En annen faktor som bør være tilstede er struktur. Enhver kontakt mellom mennesker skjer innenfor rammen av en struktur, dette vil også være viktig for forholdet mellom barn og miljøarbeider. Struktur er et godt hjelpemiddel for en god fraksjonsdannelse, men vil i seg selv ikke sikre dette. Strukturen og relasjonen må danne et utgangspunkt for utvikling hos barnet, som innebærer at hvert enkelt barns behov må ivaretas (Bengtson & Ruud, 2012, 190-195).

Miljøarbeiderne opplever en språkbarriere i arbeidet med barna. De kan i perioder slite med verbal kommunikasjon, og er derfor avhengig av kroppsspråk for å forstå hverandre. Alle understreker at språket har en stor fordel i samhandling med barna, og at det ønskelig skulle vært fler ansatte med samme språklige bakgrunn. Det brukes grunnet denne problematikken mye telefontolk i arbeid med barna, og det legges da frem at barna blir skeptiske for å dele hendelser da de ikke kan se hvem som sitter i den andre enden.

Uten verbal kommunikasjon, og barnas tilsynelatende dårlige lese og skrive kunnskaper, blir det ekstra viktig at miljøarbeiderne ivaretar barnas rettslige krav og behov. Hverdagen skal legges til rette for barna, og det som tilbys skal være utviklingsstøttene.

Det skal være enhver til være voksne tilstede for barna, så de får mulighet til å arbeide med sin egen utvikling. Samtidig skal det utøves profesjonell omsorg, og miljøarbeiderne skal ikke utvikle private relasjoner til de enslige mindreårige. Det skal altså tilbys en relasjon, og miljøarbeiderne skal være troverdige i relasjonen. Dette innebærer at de ansatte på senteret,

som møter barn, må være profesjonelle miljøarbeidere- som krever kunnskap, erfaring og profesjonalitet (Bengtson & Ruud, 2013, 193).

Organisasjon

Miljøarbeiderne påpeker at de ikke har noen klare retningslinjer de arbeider ut i fra. Alle omsorgssenter skal ha en fastsatt institusjonsplan, som alle skal følge. Hvis ikke alle er inneforstått med dette, kan det føre til store variasjoner i arbeidet med barna, som igjen kan føre til usikkerhet blant dem. Ved at de kan styre dagene mye selv, vil bidra til at det er stor mulighet for skjønn i hverdagen.

Det kommer også frem fra en miljøarbeider at det kreves for mye av barna, og at det oppleves som strengt. For et barns beste skal de ha mulighet til å være barn, uten konstante forventinger fra voksne i hverdagen. De skal få muligheten til å hver dag kjenne på mestring, fremfor at de streber etter et mål som for dem er vanskelig å nå. Miljøarbeiderne må gi barna mestring og motivasjon (Helgesen, 2011, 84-86). Ved å ta valg som kan bidrar til god motivasjon hos barna, underbygger det en positiv utvikling der de får tro på seg selv i situasjoner de møter i livet.

7.0 Konklusjon

Studiet har belyst ivaretagelsen av enslige mindreårige flykninger på et omsorgssenter i Norge, igjennom intervju av 6 miljøarbeidere. Fra temaene tid og tidspress, integrering, mangfold, barnas stemme, atferd og relasjon, kommer det frem at omsorgsutøvelsen er individuell og variert fra person til person. Det miljøarbeiderne mener er situasjoner som påvirker barna negativt, relaterer de ofte til ting som står «utenfor» deres område, og legger ansvaret videre på saksbehandlere i UDI ved asylsøknadsprosessen, eller barnevernet ved bosettingsprosessen. Beslutningsautonomien er, som R. Dworkin påpeker, rammet inn av skjønnetts skranker som hullet i smultringen - et område hvor profesjonelle selv avgjør hva de skal gjøre, men holdt igjen av et «belte av restriksjoner».

Som nevnt ved tidligere forskning og i resultatene for denne forskningen er barna til tider psykisk nedbrutt, og prevalens av psykiske lidelser er høy. Miljøarbeiderne forteller at vanskeligstilte samtaler og anvendelse av psykolog er tilgjengelig, dersom barnet ønsker. I en

gruppe med lave kommunikative ferdigheter, og ofte innesluttet holdning, kan det være vanskelig å meddele at man har behov for hjelp. Det kommer frem at de oppfatter integrering og mangfold som godt tilrettelagte tilbud, men god med varierende effekt, igjen utenfor deres «område».

Resultatene som kommer frem viser at omsorgssentrene i stor grad har fokus på områdene tid og tidspress, integrering, mangfold, barnas stemme, atferd og relasjon. De ser viktigheten i å gi barna rom og frihet, til å dyrke deres medbestemmelse, samtidig som de har klare regler og rammer, som skaper forutsigbarhet i en ellers uforutsigbar situasjon. På den andre siden kommer det også frem at institusjonen ikke føler på presset om noen klare retningslinjer fra overordnet organisasjon, men i noen tilfeller kan være feil fokus i arbeid med barna.

Miljøarbeiderne påpeker problematikker omkring barnas tid på omsorgssenteret, men at disse står utenfor deres makt å løse. At miljøarbeiderne har et klart skille på deres rolle, kan gå utover barnets beste, da de kun blir en brikke mellom instanser som ikke har innsyn i hvordan den midlertidige situasjonen påvirker barnet. Forskningen belyser imidlertid også tidligere funn når det gjelder behovet for barnefaglig, flyktningfaglig og psykologisk kompetanse for å utføre et best mulig arbeid for barna. Fremtidig forskning bør belyse om de utøvende organisasjonene for asylsøkning og bosetting, har nok innsyn i hvordan prosessen påvirker barnets psykologiske helse, for å fremme eventuelle tiltak. Det er stadig lite empirisk grunnlag for det nåværende arbeidet med enslige mindreårige asylsøkere på omsorgssentre i Norge, uavhengig av omfang på gruppen, har de like rettigheter som andre barn i Norge, og bør ha like stor del i forskningens verden.

8.0 Referanseliste

Barnekonvensjonen. (1989). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett:*

Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter med protokoller (LOV-1999-05-21-30). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/KAPITTEL_8#KAPITTEL_8

Barnevernloven. (1992). *Lov om barneverntjenester* (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>

Berg, B & Tronstad, K, R. (red). (2015). *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra: https://www.bufdir.no/Global/Aktuelt/Barnevern/Kompetansebehov%20i%20barnevernstjenesten_innspillsrunde.pdf

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra: https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Oppvekst/Barn_pa_flukt/

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (2017). Hentet fra: https://www.bufdir.no/Barnevern/enslige_mindrearige_asylsokere_og_flyktninger/Omsorgssentre/

Eide, K. (Red). (2013). *Barn på flukt: Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Haugli, T. (2010). *Samvær i barnevernssaker - Psykologiske og juridiske vurderinger*. Oslo: Universitetsforlaget.

Helgesen, L., A. (2011). *Menneskets dimensjoner: Lærebok i psykologi*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Jensen, T., Skrådalsmo, E., M., & Fjermestad, K. (2014). Development of mental health problems - a follow-up study of unaccompanied refugee minors. (8). 1-10.
DOI:10.1186/1753-2000-8-29.

Kvello, Ø. (red.) (2008). *OPPVEKST- Om barns og unges utvikling og oppvekstmiljø*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Grunnloven. (1814). Kongeriket Norges Grunnlov. (LOV-1814-05-17). Hentet fra:
<https://lovdata.no/sok?q=grunnloven>

Lillemyr, O. F. (2011). *LEK-OPPLEVELSE-LÆRING i barnehage og skole*. Oslo: Universitetsforlaget.

Paulsen, K., Berg, B., & Michelsen, H. (2015). Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 92(3). 222-232. Universitetsforlaget.

Safvenbom, R. (Red). (2011). *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst- Grunnbok i aktivitetsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Skårdalsmo, E., M., B. & Harnischfeger. (2017). Vær så snill! - Råd fra enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger til voksne omsorgsgivere. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 6-21.
DOI: 10.18261/issn.1891-1838-2017-01-02.

Svendsen, S Berg, B., Paulsen, V., Garvik, M., & Valenta, M. (2018). *Kunnskapsoppsummering om enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger*. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.

Retterstøl, I., & Ilnes, S. (2008). *Mestring av livsvansker: om kriser og psykisk helse*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Rugkåsa, M., Ylvisaker, S., & Eide, K. (2017). *Barnevernrett i et minoritetsperspektiv. Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

Beskrivelse av prosjektet som intervjudata skal benyttes til

Forskningsprosjektet omhandler å fremme barnets opplevelse av å bli ivaretatt på omsorgssenter fra de ankommer Norge og til de blir bosatt. Fokuset vil være på barns rettigheter satt opp mot det norske organisasjonsapparatet. Hvordan blir barna ivaretatt i praksis i forhold til det lovene tilsier?

Forskningen vil gå ut på å intervju kandidater som anonymt deler av sine egne erfaringer rundt omsorg og ivaretagelse på omsorgssenter. Denne informasjonen vil senere bli transkribert og sammenliknet med det norske organisasjonsapparatet.

Frivillig deltakelse

All deltagelse er frivillig, og du kan trekke deg når som helst. Det vil bli brukt båndopptaker under intervjuet. Materialet blir slettet så fort det er analysert, og det vil også slettes underveis hvis dette skal være ønskelig. Du kan når som helst avslutte intervjuet eller trekke tilbake informasjon som er gitt under intervjuet.

Anonymitet

Forskningsprosjektet vil bli anonymisert. Det betyr at ingen andre enn jeg, Frida, vil kunne vite hvem som er blitt intervjuet, og informasjonen vil ikke kunne tilbakeføres til deg.

Før intervjuet begynner vil jeg be deg om å samtykke i deltagelsen ved å undertegne på at du har lest og forstått informasjonen på dette arket og ønsker å delta.

Samtykke

Jeg har lest og forstått informasjonen over og gir mitt samtykke til å delta i intervjuet

Sted og dato

Signatur

Vedlegg 2: Intervjuguide

I følge FNs barnekonvensjon skal barnets beste være en grunnleggende betraktning ved alt som angår et barn. Gjennom prosjektet søkes det å avdekke hvordan omsorgssentrene opptrer i forhold til tid og tidspress, integrering og barnets sosiale nettverk, hvordan negativ atferd håndteres, hvordan det dannes relasjoner mellom barna og de som arbeider der, og hvordan mangfold tilrettelegges.

Grl § 104 inkluderer barnets rett til vern av ens integritet, at de har rett til at beslutninger er til deres eget beste, retten til å bli hørt, og retten til å fortrinnsvis vokse opp i egen familie.

Før hvert intervju:

- Fortelle om meg selv
- Temaet for samtalen, bakgrunn og formål
- Forklare hva intervjuet skal brukes til, forklare taushetsplikt og anonymitet
- Spørre om det er noen uklart intervjukandidaten har spørsmål om
- Informere om opptak, få samtykke (se skjema nederst i dokumentet)
- Starte opptak

Introduserende spørsmål

- Hva heter du?

- Hvor gammel er du?

- Hva er du utdannet som?

- Hvor lenge har du jobbet på dette omsorgssenteret?

- Hvordan er det å jobbe på en arbeidsplass som dette?

Hovedspørsmål

Tid og tidspress

- Hvor lenge bor i gjennomsitt et barn her hos dere?
- Barn som kommer hit har vært igjennom mye, hvordan er de første dagene når barna har ankommet?
- Er det individuell tilpassing – til hvilken grad?

- Hvordan tilrettelegges hverdagen for barn til å utfolde seg som barn i den tiden de er her?
- Preger midlertidigheten av oppholdet hvordan innsatsen er – på hvilken måte?

Relasjon

- Hvilke innsatser gjøres for å få barna trygge raskt?
- Blir det opparbeidet former for tillitt og relasjoner mellom voksne og barn?
- Er dette er gruppe barn det er mer krevende å komme i kontakt med?
- Snakker dere om vanskelige ting?
- Har dere kjennskap til barnas bakgrunn?

Atferd

- Hva er utfordrende for barna etterhvert som de har begynt å bo her?
- Hvordan er reaksjonene/konsekvenser av positiv og negativ atferd?

Integrering og sosialt nettverk

- Hvordan utøves den daglige omsorgen for barna som bor her?
- Hvordan tilrettelegges barnets sosiale nettverk og omgang med andre barn og voksne i hverdagen?
- Hvordan samarbeider senteret med skole?
- Hvordan samarbeider senteret med helsetjenesten, BUP?

Mangfold

- Hvordan tas det hensyn til barnets egenart? (personlighet, den de er)
- Hvordan blir det tatt hensyn til religion og livssyn?

Barnets stemme

- I hvilke sammenhenger er barna med på å bestemme over sin egen hverdag?
- I hvilke sammenhenger er de ikke med på å bestemme over sin egen hverdag?
- Tror du barnet oppfatter omsorgen som dere gir som en god form for omsorg?

Organisasjon:

- Er det mye krav fra Bufetat, eller har senteret høy grad av autonomi? (selvstyre)
- Hvilken form for styring er mest krevende å etterkomme?
- Hvordan vil du si at forsvarlig praksis er organisert?
- Hvordan kunne praksis blitt bedre med tanke på forsvarlighet?
- Hva er de mest sentrale rettslige føringene for hvordan dere jobber?
- Evner dere å følge faglige anbefalinger som utvikles av direktoratet (om det er noen)?
- Er det noe ved måten dette er organisert på som burde vært gjort annerledes?

Profesjon:

- Følte du deg opplært til å gjøre denne jobben gjennom utdanning, eller må man jobbe her for å lære seg det?
- Hvordan er dere opptrent til å takle språkbarrieren?
- Har dere personer i arbeid med samme språk som barna?
- Gis det tilbud om mer spesialisert opplæring?

Oppsummering

- Har jeg forstått deg riktig?
- Er det noe du vil legge til?

Avslutning:

Takke for at de tok seg tid og for intervjuet. Nok en gang forsikre om at det forblir anonymt, og at kandidatene kan ringe meg hvis det er noe de lurer på. De kan til en hver tid trekke seg, og da skal materialet slettes og ikke brukes i forskningsprosessen.

Vedlegg 3:

KRAV TIL ARTIKLER

Tidsskriftet Norges Barnevern tar imot både fagartikler og vitenskapelige artikler.

Fagartikler og vitenskapelige artikler bør ikke overstige 6–7000 ord. Litteraturliste og eventuelle noter kommer i tillegg. Debattinnlegg eller andre faglige bidrag bør ikke overstige 700 ord.

Tidsskriftet benytter fire grader av overskrifter. Artikkelens tittel og undertittel, avsnittstittel og undertittel i den løpende teksten. Marker gjerne tittelgraden i parentes.

Manuskriptet skal inneholde følgende:

Forfatternavn, tittel, arbeidssted, adresse, e- postadresse (Merk: legges i egen fil om artikkelen ønskes fagfelleverdert)

Artikkeltittel

Kort sammendrag som vil brukes som ingress

Artikler som ønskes fagfelleverdert skal også ha et engelsk sammendrag på inntil 120 ord samt nøkkelord på henholdsvis engelsk og norsk.

Nummererte sluttnoter

Litteraturliste, alfabetisk ordnet

Forfatterfoto

REFERANSER

Tidsskriftet bruker referansestilen APA. Disse nettstedene kan konsulteres for en innføring i hvordan referanser føres:

<http://sokogskriv.no/kildebruk-og-referanser/referansestiler/apa-6th/>

<http://kildekompaset.no/referansestiler/apa-6th.aspx>.

APA bruker forfatter og årstall i referanser. Når man refererer eller oppsummerer en kilde settes forfatterens etternavn og årstall i parentes i teksten på denne måten: (Andersen, 2011; Andreassen, 2004; Askheim, 2009). Hvis referansen har to eller flere forfattere benyttes &-tegnet: (Deegan & Anderson 2006).

Referanselisten skrives til slutt etter hovedteksten. Referanselisten føres alfabetisk på første forfatters etternavn.